

VIENYBĖ

71 M. 35 N.

412 Bedford Avenue
Brooklyn 11, N. Y.

1957 M. RUGSĖJO (SEPTEMBER) 4 D.

Telefonas:
EV 4-0862

KAINA 15 c.

ATOMINIS POKERIS TARP WASHINGTONO IR MASKVOS

Sovietų karo laivai stebi...

Šiuo metu, kai Viduržemio jūroje amerikiečių šeštasis laivynas drauge su sąjungininkais atlieka manevrus, sovietai kreiseriai "Kutuzov" ir "Ušakov", 3 mininkai ir nemažas skaičius povandeninių laivų. Praėjusią savaitę Gibraltarą praplaukė dar pora sovietų karo laivų, gi dabar iš Leningrado išplaukė kreiseris "Zdanov" ir minininkas "Laisvasis", neva tai vizituoti Albaniją ir Jugoslaviją.

Manoma, kad sovietai savo laivus į Viduržemio jūrą yra atsiuntę iš dalies snipinėti ten vykstančius sąjungininkų manevrus ir kartu bauginti vakariečius, kad nesikištų į Sirijos įvykius.

• Anglijos premjeras Macmillan kreipėsi į maršalą Bulgariną su asmeniškais laišku, prašydamas tarti žodį, kad būtų užtikrinta tikra pažanga nusiginklavimo srityje. Šio asmeniško susirašinėjimo tikslas esąs baigti ginklavimosi lenktynes.

• Stassen po pasitarimų su Eisenhoweriu ir Dulles, grįžo į Londoną.

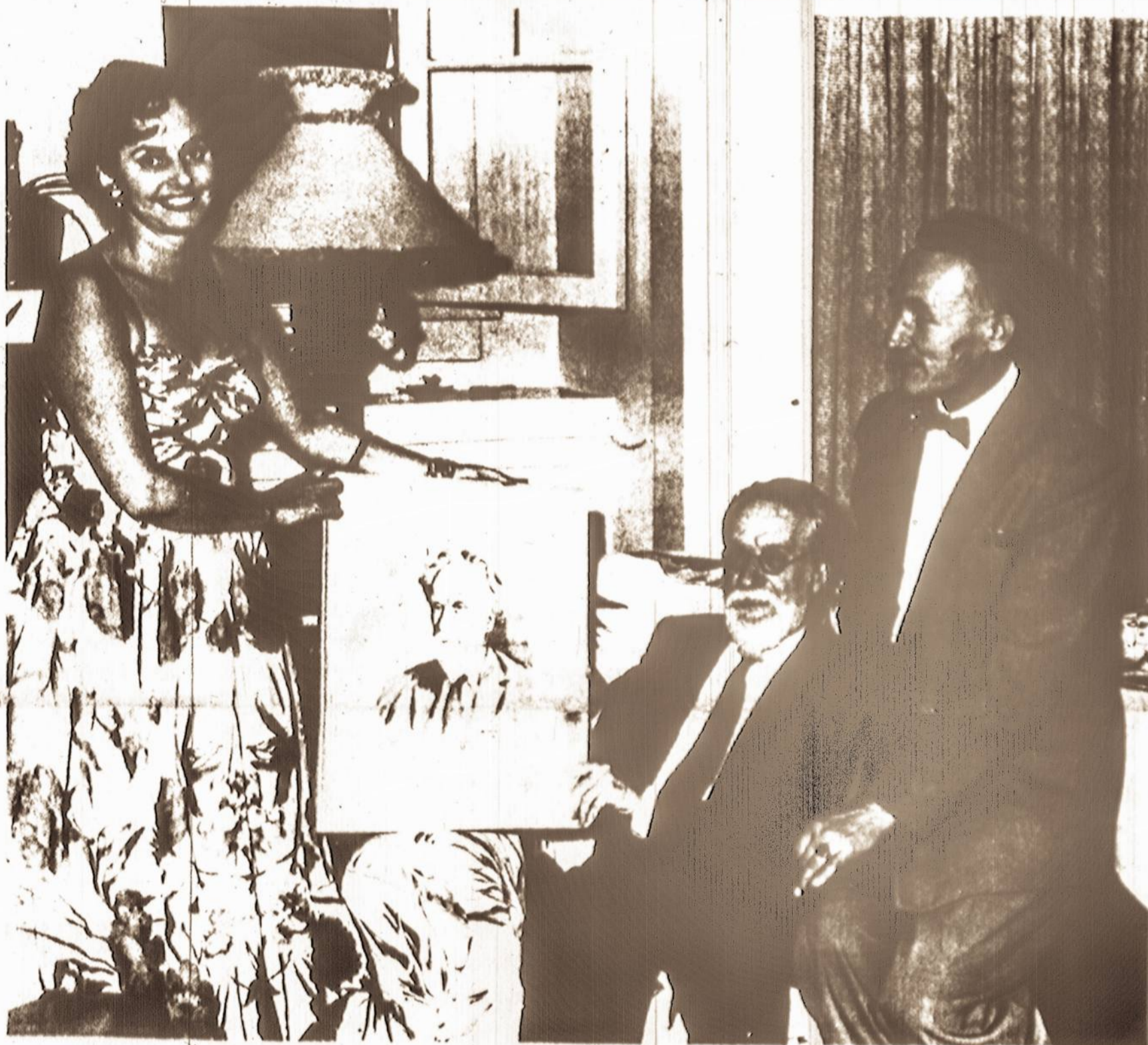
* Lapkričio mėnesį Maskvoje susitiks komunistinių kraštų "keturi didieji": Chruščiovas, Tito, Gomulka ir Mao Tse Tungas.

• Indijos premjeras Nehru pareiškė, kad vengrų tauta turėtų patį tvarkyti savo likimą, ir Indija priešinga svetimos kariuomenės stovėjimui Vengrijoje. Gi Viduriniuose Rytuose reikalai pagerėtų, jei niekas neskisėtų iš svetūr.

• Izraelyje automobilio katastrofoje žuvo sovietų pasiuntinybės antrasis sekretorius Smirnov.

VIENYBĖ PRAEITA SAVAITĖ NEIŠĖJO

Spaustuvė, kurioje Vienybė spausdinama, Darbo Dienos šventės proga praeitą savaitę savo darbininkus buvo paleidusi atostogų. Dėl to Vienybė praeitą savaitę neišėjo, ir jos darbininkai taip pat gavo progą pailsėti.

Ryšium su prof. M. Biržiškos 75 m. amžiaus sukaktimi, Los Angeles lietuvų vardu, dall. A. Rūkštelė su D. Railiene įteikė profesoriui jo portretą, darytą dall. A. Rūkštelės. Plačiau -- 7 psl.

(P. Jasiukonio nuotrauka)

PASVEIKINIMAS SANTARAI

Santara vienintelė viltis mūsų visuomenės liberaliam sparnui. - Į santariečius kaip į savo įpėdinius žiūri ir liaudininkai, ir tautininkai ir rezistentai. - Būdami tokioje išimtinai geroje būklėje, jie privalėtų pajieškoti kelių mūsų liberalinio fronto suvienijimui.

Rugsėjo 5 - 8 d. d. J. Bačiūno Tabor Farm vasarvietėje įvyks visuotinis studentų Santarvės suvažiavimas. Jei tai būtų tik eilinis įvykis mūsų studentijos gyvenime, apie jį man gal ir nevertėtų rašyti. Studijas baigiau prieš 23 metus ir nepretenduojau į "amžinuosius" studentus. Šias eilutes rašau todėl, kad mūsų išeivijos gyvenime Santara yra ne tik studentų organizacija, bet ir vienintelė viltis mūsų visuomenės liberaliam sparnui.

Reikalas toks. Eilė santariečių jau baigė ar greitai baigs studijas. Jiems laikas plačiau įsijungti į tokią veiklą, kuri išeitų iš studentų organizacijos veiklos ribų. Išei-

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

viijoje tokių organizacijų, kurios vilioja jaunus energingus žmones, kaip ir neturime. Politinės partijos ar sambūriai jų nevilioja, nes jie gyvena daugiau ar mažiau praeitimi. Vienintelė kultūrinio pobūdžio liberali organizacija šviesa nėra pakankamai judri, kad ją kas nors pastebėtų, be to, ji jau yra Federacijoje su Santara.

Todėl baigia mokslus santariečiai atsistoja prieš klausimą, ką toliau daryti? Jie galėtų pasidalinti tarp esamų organizacijų ar partijų. Tai, žinoma, įneštų kiek naujo krau-

jo, tačiau abejoju, ar jo užtektų ilgesniam laikui. Nėra prasmės ir kurti naują, savo organizaciją. Savaimė aišku, kad neįmanoma ir panaikinti visas jau dabar esamas organizacijas bei kurti kažkokią naują bendrą liberalinę organizaciją. Padėtis be išieties?

Mano nuomone, išietis galėtų būti tokia. Santariečiai turėtų imtis iniciatyvos įsteigti kokį liberalinės minties kultūros puoselėjimo židinį. Formos gali būti įvairios: tai galėtų būti atitinkamas žurnalas ar klubas, apie kurį burtusi liberalinio polinkio veikėjai. Santariečių iniciatyva neklidėtų (Tęsinys 6 psl.)

Tarp Sovietų Sąjungos ir Amerikos šiuo metu lošiamas atominis pokeris.

Į sovietų šantažą su tarpkontinentine raketa, Amerika atsakė, kad ji irgi turi, gėk atsakė, kad ji irgi turi, gal kiek mažiau galinčių nuskristi, bet kuri taip pat yra galiną, kaip ir sovietiškoji.

Sovietai giriasi, kad jų tarpkontinentinė raketa su atominės bombos kroviniu galinti skristi 8,000 km. toľumo ir negali būti detektuota, ar skrendant pagauta. Sovietai įsitikinę, kad jie sumaišę Amerikos gynybos planus, nes dabar su šia raketa galės grasinti visoms amerikiečių bazėms, kurios anksčiau sunkiai buvo pasiekiamos.

Bet šis sovietų bandymas su raketa, kaip patvirtino ir prez. Eisenhoweris, nėra dar lemiamas. Reikės mėnesių ir metų, kol šis superginklas galės būti pradėtas gaminti serijomis. Ginklų bandymas dar yra toli nuo jų gamybos.

Amerika ir kiti kraštai, pareiškė Eisenhoweris spaudos konferencijoje praėjusį antradienį, jau seniai išleidžia milijonus dolerių planuodami, vystydami, bandydami bei gamindami moderniškus ginklus.

Ši kartą Amerika turi visas galimybes pasivyti sovietus, kurie tėra pažengę tik keliom savaitėm pirmyn. Šis Amerikos pasivėlinimas nėra techniškas, bet labiau psichologiškas, politinis ir biudžetinis.

Amerika, įsitikinusi savo persvara prieš sovietus, buvo pristabdžiusi bandymus su naujais ginklais, ir besirūpindama biudžeto lygsvara, nenorėjo tikėti į žvalgybos raportus, kad sovietai ne tik pasivijo, bet jau baigia pralenkti Ameriką atominėje, elektroninėje ir aeronautikos srityse.

Buvo sunku Kongresą įtikinti skirti didesnes lėšas tokių raketų bandymui, kai Sovietų Sąjungoje vyriausybė neduoda ma niekam atskaitomybės, galėjo investuoti milijonus ir sumobilizuoti geriausius mokslininkus.

Pagalčiau, Amerikoje vykstančios varžybos tarp armijos ir aviacijos irgi pasunkino bandymus.

Su savo naujuoju ginklu taikos metu sovietai mažai ko gali laimėti. Svarbiausias jų tikslas yra sumaišyti nusiginklavimo derybas ir priversti Ameriką be sąjungininkų kalbėtis su Maskva.

VIENYBĖ

LITHUANIAN WEEKLY

Established in 1886

Juozas Tysliava
Editor and Publisher

Vytautas Gedgaudas
Managing Editor

Vytautas Meškauskas
Associate Editor

Valerie Tysliava
Business Manager

Editorial and Business Offices:
412 Bedford Ave., Brooklyn 11,
N. Y. Tel. EVergreen 4-0862

Entered as Second Class Matter
October 23, 1907 at the Post
Office of Brooklyn, N. Y.

SUBSCRIPTION RATES: USA,
Canada and Other Countries,
\$7.00 for One Year.

ADVERTISING RATES on appli-
cation.

KALIFORNIJOS LIETUVIAI

Los Angeles, Cal. - Amerikos. Lietuvių Bendruomenės Los Angeles apylinkės valdybos artimiausių dienų rūpesčiai ir darbai nukreipti į tris artimiausius parengimus, būtent: rugsėjo 22 d. bendruomenės piknikas, rugsėjo 28 d. prof. M. Biržiškos 75-rių metų sukakties minėjimas ir spalio mėn. 12 ir 13 d. d. lietuvių grupės pasirodymas Los Angeles miesto Tarptautinio Instituto rengiamame Tarptautinės Dienos Festivalyje (dalyvauja virš 20 tautybių grupės). Praėjus šioms parengimams, berods jau bus pasibaigusį ir vasaros sezono kaitra, kada daugiau ir dažniau bus galima susirinkti salėse, pašvenčiant daugiau pastangų ir darbo ir kitoms bendruomenės veikimo sritims.

Turėdama prieš akis begalės darbų, apylinkės valdyba paskvietė visą eilę visuomenėje žinomų darbščių lietuvių talykūn, sudarydama įvairias komisijas atskiriems uždaviniams.

Visa apylinkės vadovybė dabar atrodo šitaip: valdybą sudaro: pirmininkas -- K. Liaudanskas, vice-pirmininkė O. Razutienė, sekretorius -- I. Medziukas, narys Kultūros Fondo ir švietimo bei kultūros reikalams -- Vl. Bakūnas ir išdėtininkas -- B. Seliukas. Revizijos komisija: J. Andrašius, R. Dabšys ir S. Šakienė. Švietimo ir Kultūros Komisija: J. Zaikienė, A. Dundzila, B. Budriūnas, D. Mitkienė ir V. Gilyls. Moterų Komitetas: P. Raulinaitienė, S. Tumienė, S. Waičekienė. Ūkio komisija: J. Truškauskas, A. Razutis ir B. Seliukas. Parengimų komitetas: S. Waitekienė, A. Liudžienė, B. Šimkevičienė, O. Pulkainienė ir S. Tamulaitienė.

* Rugsėjo 24 d. Los Angeles mieste iškilmingai buvo paminėta K. Lūkšio 65-rių metų amžiaus sukaktis. Minėjimas buvo surengtas Bendruomenės ir ALT bendromis jėgomis.

* Operos solistei Vinceli Jonuškaitei-Leskaitienei lankan-

kraštų laisve ir nepriklausomybe. Anglai ir prancūzai, yžnot ėję į kompromisą su savo garbę, pasirinko sunkesni kelią.

Vakarų valstybėms nesutinkant su Maskvos sąlygomis dėl Baltijos kraštų, Molotoviui ir Stalinui lengvai pavyko susitarti su Ribbentropu ir Hitleriu.

Tai pasilieka istorinis faktas, kad Lietuva Sovietų Sąjungon buvo inkorporuota ne koku liaudies seimu ar Lietuvos žmonių valia, kaip mėgsta nušnekėti okupantinė spauda, o iš Hitlerio malonės.

Šiuo susitarimu pasinaudama Sovietų Sąjunga privertė Pabaltijo valstybes įsileisti sovietų įgulas, o 1940 m. birželio mėn. ir visai okupavo Lietuvą, Latviją ir Estiją.

Nors jau 18 metų prabėgo nuo Ribbentropo ir Molotovo pakto, pasaulis jo neužmiršo ir gerai žino kokias pasekmes jis atnešė.

TARP MŪSŲ KALBANT...

OPTIMIZMAS

Šiandien daug kalbama apie gresiančią infliaciją ir pasaulinį karą.

Vienas amerikiečių žurnalas tuo reikalu pravedė anketą, apklausinėdamas stambiosios pramonės "bosus". Į klausimą: "Ar kilis pasaulinis karas?" 76 iš 100 atsakė ne.

Tai Coue metodas. Jis geras tuo, kad galima save įtikinti.

Jūs nenorite karo? Sakykit: nebus karo. Nenorite krizės? Sakykit: nebus krizės. Kada dvidešimt kartų pakartosite, pasijusite geriau. Bet kad išsipildytų -- viena sąlyga, reikia tikėti tuo kas sakoma.

Deja, žurnalas nepaklausė: "Ar jūs tikite tuo, ką sakote?"

Tarp mūsų kalbant, aš netikiu jų atsakymais.

* Nusiginklavimo derybos sietų Amerikos, nes ko gero žadančios užtrukti. Stassenas Londone išnuomavo didelį namą šalia JV ambasados kur ketina apgyvendinti visus savo delegacijos narius. Nuomos sutartis pasirašyta neribotam laikui.

* Zemė yra apskrita", patvirtino Galilėjus žodžiais amerikiečių majoras David Simmons, su balionu pakilęs 35,400 metrų. Gi Amerikos Balsas, komentuodamas šį faktą, pavadino jį žmogumi, kuris iš visų arčiausiai buvo prisitartinęs prie Dievo...

* Irane pasirodė keista epidemija: keliasdešimt moterų viename kaime staiga tapo nebylėmis. Lietuviškieji veiksniai New Yorke susirūpinę, kad ši epidemija nepa-

sietų Amerikos, nes ko gero galėtų nutrūkti jau keli mėnesiai besitęsiančios derybos dėl susivienijimo Lietuvos laisvinimo darbe...

* Dr. J. Pajaujis per Amerikos Balsą pareiškė: "Okupacijos metu, ypatingai vokiečių okupacijos metu, Valstiečių Liaudininkų Sąjunga aktyviai dalyvavo rezistencijoje ir jos žmonės buvo vieni iš pirmųjų, kurie ėmėsi organizuoti vyriausijai pagrindžio kovos organą VLIKą." Atseit, kiti tik vėliau prisidėjo...

* New Yorke tautininkai jiesko "nežymaus ir neutralaus" tautininko, kuris sutiktų, pagal padarytą tarp grupių susitarimą, šiais metais užimti tautininkams priklausiančią New Yorke Lietuvių Tarybos pirmininko vietą.

Deja, niekas nenori būti "nezymiu" ir nuo pirmininkavimo, kratosi. Paskutinėmis žiniomis, vis dėl to pavyko tokį surasti.

* Lenkijoje šiais metais suimtas antras asmuo, kuris savo žmoną vertęs nešioti nekaltybės juostą. Komunistiniuose kraštuose tai tampa mados dalyku, - ką viduramžių riteriai praktikuodavo...

* Pasmerktajam mirti teises juokais pasakė: "Pasakyk posakį. Jei sakysi teisybę, būsi sušaudytas. Jei meluosi, būsi pakartas". Ir pasmerktašis išgelbėjo savo gyvybę, pasakydamas: "Aš būsiu pakartas". Vadinasi, karti jo negalima, nes būtų sakęs teisybę. Negalima sušaudyti, nes būtų melavęs ir turėtų būti pakartas.

SPAUDOS

SKEVELDROS

"Jau keturi metai kai aš gyvenau naujoje vietoje ir negaunu organo" -- Tėvynė.

"Jei tikėti pranciškonų rašytojams, socialistinei spaudai jau kaput" -- Keleivis.

"Švieži grybai lietuvių skoniu -- tai gardžiausias skanėstas" -- Draugas.

"Tautiškumo ir universalumo problema mūsųose dar nebuvo rimtai kelta" -- Dirva.

P. Dantas

Kraujo draugystė

Rugsėjo mėnesį suėjo 18 metų, kai Kremliuje Sovietų Sąjunga pasirašė su hitlerine Vokietija sutartį, vadinamą Molotovo-Ribbentropo paktu, kuris įžiebė antrąjį pasaulinį karą.

Kas gi tai buvo Molotovo-Ribbentropo paktas?

Ši pasirašyta Kremliuje sutartis turėjo nekaltą vardą. Ji buvo pavadinta nepuolimo ir draugiškumo sutartimi, tarp Sovietų Sąjungos ir Vokietijos. Tačiau prieš šio dokumento buvo prijungti slapti priedai, kuriuose Stalinas Rusiją ir Hitlerio Vokietiją susitarė: pasiskirstyti įtakos sferomis Lenkijoje, tai yra pasidalinti tarp savęs Lenkiją. Sovietų Sąjungos interesų sferai pavestė Estiją, Latviją ir Suomiją, o Lietuvą tuo tarpu paliekant Vokietijos įtakos sferoje, pasisavinti dar ir kitas teritorijas, kaip Besarabiją.

Vėliau Stalinas sau išsiderėjo ir Lietuvą, išskyrus Suvalkijos ruožą. Paskui, jau Lietuvą okupavus, Stalinas iš Hitlerio už pinigus atpirko ir šį Suvalkijos kampelį.

Rugsėjo 1 d. nacių pradėjo karą prieš Lenkiją į kurią rugsėjo 17 d. įsiveržė ir Sovietų kariuomenė.

Lenkijai suklypus, iš Kremliaus į Berlyną buvo pasiųsta telegrama, esą abiejų kraštų draugystė sucementuota krauju.

Prieš 18 metų laisvasis pasaulis buvo kaip perkūno trenktas, kai išgirdo, kad susitarė Stalinas Rusija ir Hitlerio Vokietija. Juk ligi tol Maskvai Hitleris tiesiog buvo plūdimoši žodis. Juo labiau teko nustebti, kad 1939 m. pavasarį ėjo derybos tarp Sovietų Sąjungos iš vienos pusės ir Prancūzijos ir Anglijos, iš kitos. Šios dvi vakarų valstybės mėgino išvengti karo ir stengėsi Sovietų Sąjungą įtraukti į bendrą gynybos planą prieš naciškąją Vokietiją. Tačiau Stalinas už tai pareikalavo tokios kainos, su kuria nei Anglija, nei Prancūzija negalėjo sutikti.

Iš pradžių Litvinovas, o nuo gegužės m. iš pakeltes Molotovas norėjo gauti iš Vakarų sutikimą, kad Estija ir Latvija būtų paaukotos sovietams, apie Lietuvą tada dar nebuvo kalbama.

Vakarų valstybėms buvo visai svetima tokia prekyba kitų

tis Los Angeles, vietos moterų ratelis p. Visgirdų namuose suruošė jai pagerbti vaišes. Dėl laiko stokos suruošti koncertą nepavyko.

* Lietuvių Radijo Valandėlės suruošta gegužinė Arvo Seco Parke buvo sutraukusi daug publikos ir visai praleido smagiai laiką. Dėka Bruno Gedimino, bendradarbiaujant V. Bakūnui, B. Dūdai, D. Pulkininkaitėi, P. Jasiukoniui ir J. Rudeliui bei radijo valandėlių rėmėjams, jau penkeri metai kai kas šeštadienį 12:30 per Pasadena radijo stotį KALI sklinda lietuviškas žodis ir melodija, primenantį brangią Lietuvą.

PROF. M. BIRŽIŠKOS PAGERBIMAS

Amerikos Lietuvių Bendruomenės Los Angeles Apylinkės Valdyba, papildomai prie savo ankstesnio šiuo reikalu pranešimo, informuoja visuomenę, kad prof. Mykolui Biržiškai, jo 75 metų amžiaus sukakties proga pagerbti bankietas rengiamas rugsėjo 28 d. (šeštadienį) 6:30 val. vak., Los Angeles Šv. Kazimiero parapijos salėje.

Pavieniai asmenys ir organizacijos (ne iš Los Angeles miesto) nori prof. M. Biržišką ta proga sveikinti ir pageldauti, kad tie sveikinimai būtų perskaityti bankieto metu -- juos prašomi siųsti (iš anksto) tokiu adresu: Mr. Vl. Bakūnas,

PHILADELPHIJOS LIETUVIAI

Philadelphia, Pa. - Kaip kas met, taip ir šiemet A. L. T. Sąjungos skyrius rugsėjo 8 d. Dumšos ūkyje, Elbary Road, rengia šeimyninę gegužinę, į kurią kviečiami atsilankyti ir

4019 W. 50th Pl., Los Angeles 43, Cal.

Norintiems su prof. M. Biržiška šia proga susižinoti tiesiogiai, Los Angeles Apylinkės Valdyba čia paduoda jo dabartinį adresą: Prof. M. Biržiška, 1120 Magnolia Ave., Los Angeles, Cal.

visi Vienybės skaitytojai. Tikimasi, kad visi atsilankiusieji, gražioje gamtoje, prie puikios muzikos pabendraus ir linksmai laiką praleis.

Antra vieša gegužinė rengiama Lietuvių Bendruomenės Balso radijo valandėlės. Ji įvyks rugsėjo 15 d. gražioje Garden Picnic Grounds aikštėje.

Važiuoti autobusais reikia iki Bellmaw miestelio, esančio ant 42 kelio, o prie Anderson St. išlipus bus rodyklės į pikniko vietą.

P. M.

AN INCREASED DIVIDEND

at the rate of

3 1/4%

a year

COMPOUNDED QUARTERLY!

A dividend at the rate of 3% regular plus 1/4% extra is anticipated for the period beginning July 1, 1957, with the continuance of satisfactory earnings.

Effective July 1,

dividends will be compounded 4 TIMES A YEAR!

Start Saving Here Today!

THE *Kings County* SAVINGS BANK

Incorporated 1880

2 CONVENIENT OFFICES:

135 Broadway at Bedford Avenue

539 Eastern Parkway at Nostrand Avenue

Member Federal Deposit Insurance Corporation

7 dienos
pasaulyje

VAKAR, ŠIANDIEN IR RYTOJ

7 dienos
Lietuvoje

• Sovietų vyriausybė paskelbė, kad nuimtas uždraudimas užsieniečiams keliauti į Rygą, Latvijos sostinę. Joks kitas miestas, be Rygos, Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje neleidžiamas užsieniečiams lankytis.

• Amerikietis Gary Davis, kuris buvo suorganizavęs pasaulio piliečių sąjungą, išleistas iš Hanoverio kalėjimo, kur atliko bausmę už nelegalų įžengimą į Vokietiją, dabar yra užsibrėžęs įkurti tarptautinę politinę partiją, kurios tikslas būtų pasaulio suvienijimas. Pažymėtina, kad į pirmąją Davis sąjungą sovietai buvo sukišę savo šnipus.

• 3,000 "duchaborų", gyvenančių Kanadoje, prašo vizos išvykti į Sovietų Sąjungą, nes Kanados vyriausybė neleidžianti jiems nuogiemis vaikščioti ir deginti mokyklas. Ši rusų sekta, įsikūrusi Kanadoje prieš 60 m., dabar turi 25,000 žmonių.

• Vokietijoje nuo neštumo mirė 75 metų amžiaus moteris. Ligoniinės daktaras Gorman atsiskaitė pasakyti pacientės pavardę, pareikšdamas, kad pirmą kartą savo praktikoje susidūręs su tokia atveju.

• Į Švediją mažu būriūnu laiveliu atplaukė iš Talino 3 estai, du vyrai ir viena moteris, kurie pasiprašė politinės globos.

• Plaukimo lenktynes per La Manche sąsiaurį šiais metais laimėjo danė Greta Anderson, plaukimo mokytoja Kalifornijoje, nuplaukdamą 20 mylių rekordiniu moterims laiku per 13 val. 53 min.

• Maskvos radijas skelbia, kad Sibire, Ude upėje, prie Baikalo ežero, pagauta laišiša, kuri buvusi paženklinta Amerikoje. Šis atradimas turi didelės mokslinės vertės.

• Daniją mažu laiveliu pasiekė vienas lenkų gydytojas, paprašydamas politinės globos. Prieš tai iš Batory laivo Danijoje pabėgo 70 lenkų. 63 iš jų prisistatė policijai ir paprasė politinės globos.

• Į Austriją atskrido su sportiniu lėktuvu du jauni čekai kalvis ir sunkvežimio šoferis, kurie seniai planavę pabėgimą ir ėmė skraidymo pamokas.

• Jungtinių Tautų delegatai ir tautojai bus skiepijami nuo azijinės influencos.

• Anglai, bendradarbiaudami su australais, ateinančią mėnesį Australijoje įvykdys atominių ginklų bandymus.

• Amerika projektuoja sukurti atomine energija varomą karo laivyną. Pirmasis povandeninis atominis laivas Nautilus šiomis dienomis gavo naujo atominio kuro. Su pirmuoju jis praplaukiojo arti 60,000 mylių.

• Jugoslavija nutarė leisti savo darbininkams emigruoti į vakarus, ieškant darbo. Jugoslavijoje esama nedarbo problemos ir nusiskundimų dėl nepakankamo atlyginimo.

BULGANINAS CHRUSČIOVUI: -- Mano lagaminai jau seniai paruošti.

SPAUDA: Chruščiovas su Bulganinu priėmė Sirijos gynybos ministerio Khalid el Azem kvietimą apsilankyti. Manoma, kad sovietų vadai lankysis Sirijoje metų pabaigoje. Kalbama taip pat kad Bulganinas vyriausybėje bus pakeistas Mikojanu.

75 METAI KAI AMERIKA
ŠVENČIA DARBO DIENĄ

Pirmasis rugsėjo pirmadienis pagal JV tradiciją yra Darbo Diena.

Kaip toji šventė kilo ir ką ji reiškia amerikiečiams?

Tai buvo New Yorko mieste prieš 75 metus. 1882 m. rugsėjo 5 d. įvyko pirmasis Darbo Dienos paradas. Anuometinė spauda rašė, kad apie 20,000 džiūgaujantių bei dainuojantių darbininkų, po mitingo Union Square, žygiavo Broadwajumi su užrašais, kurie skelbė: "8 valandos darbu, 8 valandos poilsui, 8 valandos laisvalaikui!", "Darbininkija sukuria visą gerovę!", "Visi žmonės yra lygūs!"...

Darbo dienos šventės idėja kilo stalių unijos pirmininkui. Centrinė darbininkų unija entuziastingai priėmė jo pasiūlymą, kad rugsėjo pirmąjį pirmadienį reiktų skirti pagerbti darbo žmonėms, atžymėti jų laimėjimams ir pasišvęsti tolimesnei pažangai.

Pagrindinis reikalavimas iškeltas per pirmąją darbo šventę buvo 8 valandų darbo diena.

Tai nugalėjo kai ką. Vienas N. Y. Times redaktorių perspėjo, kad 8 valandų darbo diena prives pramonę prie bankroto ir dėl ilgesnio laisvalaikio padaugėtų nusikaltimų. Ta-

čiau, kitas to paties dienraščio redaktorius, kalbėjęs pirmajame darbo šventės mitinge, pasirodė esąs geresnis pranašas, jis pasakė darbininkams: "Sveikinu jus šia darbo šventės triumfo proga. Man atrodo, kad šioje organizacijoje, centrinėje darbininkų unijoje, glūdi užuomazga galybės, kuri pradės atgimimą darbininkų ir pramonės savininkų santykiuose".

Aštuonių valandų darbo diena, 40 valandų darbo savaitė ir daugelis kitų anuometinių svajonių, jau seniai yra tapusios Amerikos gyvenimo tikrove.

Darbo šventės idėja plito iš miesto į miestą, nuo vandenyno iki vandenyno. Viena po kitos Amerikos valstybės išleisdavo įstatymus, nužyminti pirmąjį rugsėjo mėnesio pirmadienį kaip oficialią šventę. Pagaliau 1894 m. JV Kongresas paskelbė Darbo Dieną valstybine švente. Tuo būdu Darbo Dienos šventė kilo iš amerikiečių liaudies.

Šiais metais Darbo Dieną amerikiečiai darbininkai turėjo daugiau pagrindo švęsti nei bet kada. Prieš 75 metus unijos teturėjo vos 45,000 narių.

Šiandien jų yra apie 18 milijonų. Kai buvo sumanyta darbo šventė, vidutinis darbininkas gaudavo 12 dol. už 60 valandų darbą, šiandien vidurkis yra 83 dol. už 40 darbo valandų savaitę. Turint galvoje gyvenimo pabrangimą, šiandieninis vidutinis darbininkas uždirba pusketvirtą karto daugiau nei anais pirmosios darbo šventės laikais. Daugelis negerovių, kurios tada buvo plačiai paplitusios, šiandien yra pašalintos.

Anais laikais unijos kovojo už teisę egzistuoti, šiandien įstatymai garantuoja teisę organizuotis į savo pasirinktą uniją, teisę kolektyviai derėtis dėl sandos sutarčių, teisę streikuoti, jei derybos neduoda vaisių.

Nuo pirmosios Darbo Dienos Amerikoje buvo padaryta tikra politinė, ekonominė ir socialinė revoliucija.

AR TEIS SOVIETŲ
ŠNIPĄ PLK. ABEL?

Sovietų šnipo plk. Abel byla principu turėtų prasidėti rugsėjo 16 d. New Yorke, bet Amerikos vyriausybė susiduria su "rimta problema".

Plk. Abel advokatas turi teisę reikalauti pačių slapčiausių FBI bylų ir FBI negalės atsisakyti. Washingtonė svarstoma, ar teisti plk. Abel ir tokiu būdu atidengti amerikiečių kontražvalgybą, paaukojant kai kuriuos savo geriausius agentus, arba nedaryti teismo žygių, paliekant šį nusikaltėlį nenubaustą?

ATITAIŠYMAS

Vienybės 70 n., žinioje apie M. Vencevičienės mirtį, įsibrovė klaidą. Ten buvo pažymėta, kad velionė paliko tris dukteris, su jų vyrų pavardėmis, bet nepažymėta, kad ji taip pat paliko tris sūnus: Vincą, Andrių ir Praną.

• Lietuvoje išleisti Vaižganto rinktiniai raštai. Redagavo A. Gudaitis-Guzevičius, L. Gineitis ir V. Zaborskaitė. Paaiškinimus paruošė A. Žirgulis. Knyga 504 psl. 15,000 egz. tiražas. "Vaižgantas" - vienas iš žymiausių XX amžiaus pradžios lietuvių rašytojų-prozininkų, rašo Vilniaus laikraštis Literatūra ir Menas, nors savo politinėse pažiūrose jis laikėsi buržuazinės visuomenės gynimo pozicijų, tačiau jo kūriniai iki šiol neįstojo savo vertės. Jie yra giliai realistiški ir turi didelę pažintinę ir meninę vertę." Rinkinyje atspausdintos visos Vaižganto didžiosios apysakos "Dėdės ir dėdėnės", "Nebylys", "Zemaičių Robinzonas" ir kt.

• Vilniuje, Antkainio rajone, Smėlio gatvėje, kasant griovius, rasti mamuto griaučiai.

• Balyš Dvarionas ir kiti 18 lietuvių kultūros dekadros Lenkijoje menininkų Lietuvos aukščiausios tarybos prezidiumo apdovanoti garbės raštais.

• Dailės paroda įvyko Vilniuje. Joje buvę išstatyta 400 kūrinių.

• Lietuvos komunistų oficiozo Tiesos redaktoriaus pavaduotoju kai kada pasirašo K. Šmigelskis, kartais ir S. Laurinaitis.

• Lietuvos Hidrometeorologinė valdyba šią vasarą organizavo kai kurių Lietuvos upių tyrinėjimą. Tiriama Neris, jos intako Zeimenos, Baltosios Ančios, Strėvos ir eilė kitų upių. Ekspedicijos grupė, vadovaujama inžinieriaus hidrologo A. Rainio, atleka tiriamuosius darbus Zeimenos ir Neris upėse. Neris tyrinėjama nuo Baltarusijos sienos iki Kauno. Kita grupė, vadovaujama V. Ilevičiaus, tiria kitas upes. Darbai jau įpusėję.

• Pakeltui iš Vilniaus į Minską, Pakapės kaimelyje, 260 metrų aukščio nuo jūros lygio, įrengiama Vilniaus universiteto mokslinė stotis būsimam žemės satelitui stebėti. Stotim rūpinasi Vilniaus universiteto prorektorius Jankauskas, prof. Slavėnas ir kt. Stebėjimus atliks fizikos matematikos ir gamtos mokslų specialistai, kurių dalis buvo išvykę į Ašchabadą, dalyvauti specialiuose kursuose. Grįžę į Vilnių, jie įgytąsias žinias perteikia būsimam stebėtojų kolektyvui.

• Anykščių apylinkėje pradėtas statyti naujas filmas vaikams ir jaunimui: "Zydrasis horizontas". Režisierius V. Mikalauskas, vyr. operatorius A. Mockus, dailininkas A. Zėbrūnas. Scenariją parašė R. Lankauskas.

• Širvintų rajono Vileikiškių apylinkės kolchozo darbininkė Jadvyga Radžiūnienė pagimdė trynukus. Visos trys dukros yra sveikos ir normalaus svorio.

CONCORD STAMP

79 Warren Street, New York 7, N. Y.
BE. 3-6828

INGRAVED BAKELITE DESK SIGNS

- NEW ACCOUNTS
- INFORMATION
- RECEPTIONIST
- DEPOSIT REQUIRED
- DESK CLERK
- INDIVIDUAL NAMES, etc.

\$ 4.50

NEW ACCOUNTS

Dabar

JUOŽAS TYSLIAVA

Pora žodžių auklėjimo klausimu, kuris yra platus ir gilus kaip vandenynas.

Dabar, po Darbo Dienos šventės, kai pradėdant vaikų darželiais ir baigiant profesinėmis mokyklomis, kas ketvirtas šios šalies gyventojas turės stoti prieš mokytoją, vėl girdima sena aimana:

"Amerikaj trūksta mokyklų ir mokytojų..."

Bet štai Kongresas vos prieš keletą savaičių atmetė prezidento Eisenhowerio reikalavimą paskirti pinigų mokyklų statybai...

Lyg, rodos, Kongresas nežinotų, kad piliečio auklėjimas yra vienas iš svarbiausių šalies administracijos uždavinių...

Lyg, rodos, įstatymų leidėjai nesuprastų, kad nuo pavienio piliečio auklėjimo priklauso visos šalies pažanga.

Tiesa, kad pati mokykla dar nesuteikia žmogui mokslo. Bet taip pat yra tiesa, kad žmogus mokykloje išmoksta mokytis, išmoksta analizuoti ten įgytas mokslo žinias ir, svarbiausia, paskiau praktiškai jomis naudotis.

Žmogus mokosi kiekviename žingsnyje. Net ir tada, kai jis stebi skruzdžių arba bičių gyvenimą...

Patys žymiausi auklėjimo klausimais veikalai, su kuriais turėtų susipažinti kiekvienas tėvas ir motina, yra Platono "Respublika" ir Rousseau "Emilija".

Taip pat Aristotelio "Politika", Pestalozzi "Kaip Gertrūda mokė savo vaikus" ir Froebelio "Žmogaus auklėjimas".

Žodžiu, šeimos, tautos ir žmonijos atžalyno auklėjimas yra senas ir bendras visų reikalas. Juo turi rūpintis visi: tėvai, bendruomenės, miestai, valstybės ir jų federacijos.

Ir todėl Kongreso nesidomėjimas šiuo klausimu iš dalies primena Lincolno laikus, kada pietinėse valstybėse buvo baudžiami mokytojai, kurie mėgindavo mokytį rašyti vergus...

Bet tos sąvokos -- vergija ir auklėjimas -- neišsitenka žmogaus prote, nežiūrint fakto, kad senovės Romos valdovai savo vaikams aukleti importuodavo mokytojus iš Atėnų ir paskiau juos laikydavo... vergais.

Kitapus vertus, asmenys, kurie linkę besąlyginiai garbinti mokslo diplomus, neturėtų pamiršti savamokslių.

Kiekviena tauta turi genijų, kuriems nebuvo lemta nė vienos dienos būti mokykloje.

Tik prisiminkime Abrahamą Lincolną, iš pat mažens su tėvu sunkiai dirbusį giriose ir neturėjusį progos lankyti jokios mokyklos.

Bet šis šešių pėdų ir keturių colių vyras, kuris iki 21 metų amžiaus dar neturėjo nei pradžios mokyklos auklėjimo, paskiau buvo vienas iš pačių žymiausių Amerikos prezidentų.

Noras -- visų galimybių tėvas. Norėdamas išmokyti anglų kalbos gramatikos, Lincolnas ėjo 20 mylių pėsčias jos pasiskolinti... Neturėdamas ką skaityti, jis pakartotinai skaitė Indianos konstituciją. Norėdamas išmokyti rašyti, bet neturėdamas popieriaus, jis rašydavo ant kastuvų. Kai nebuvo vietos rašyti, jis peiliu nuskusdavo medžio paviršių ir vėl rašydavo...

Genialusis poetas Walt Whitman, parašęs poemą apie Abrahamą Lincolną, taip pat buvo vienas tokių savamokslių.

RAŠTIKIO TARNYBA SOVIETAMS

Buvęs Lietuvos kariuomenės vadas savo atsiminimuose išskaičiuoja ir savo klaidas, bet dar ir dabar nesupranta tų klaidų tragiškas pasekmes. - Raštikis nenorėjęs bėgti, kad nevirtus 'dezertyru'. - Vietoj to, jis savo pavyzdžiu griovė kariuomenės moralę ir įrodė, kad tėvynės meilė tėra tik tuščia frazė.

S. Raštikis savo atsiminimų, pavadintų "Kovose dėl Lietuvos", antro tomo 413 psl. pradeda ypatingą skyrių -- MANO KLAIMOS: Skyriaus motto yra vokiečių patarlė: Wenn man aus dem Rathaus kommt, ist man immer kluger als vorher. Atseit, iš rotušės išėjini gudresnis, negu įėjini. Deja, sprendžiant iš tolimesnio teksto, Raštikis ir dabar dar nepakankamai gudrus suprasti visą savo klaidų tragiškumą.

Pavyzdžiui paimekim jo klaidą Nr. 11. Raštikis rašo:

"Klauda, kad 1940 m. birželio 15 d. nebėgau su visa šeima... Nuo bėgimo mane tada sulaukė du argumentai: 1) maniau, kad nebuvau nieko nusikaltęs savo tautai ar, kaip bolševikai vadina, liaudžiai, ir 2) nenorėjau būti dezertyru".

Būdinga, kad ir pripažindamas klaidą savo nebėgimą, Raštikis kitoje knygos vietoje su pasipiktinimu kalba apie buv. krašto apsaugos ministerį brig. gen. K. Musteikį, kuris tos klaidos nepadarė. Girdi, Musteikis pirmas pabėgo. Tai smulkmena ryškiai valduojanti, kad Raštikis tingėjo dar kartą perskaityti ir palyginti savo 1,400 psl. rašinį.

Taip pat būdinga, kad Raštikis aiškina, jog nebėgimas blogai atsiliepė į jo šeimos tolimesnį likimą, bet jis visai nesvarsto kiek ta jo klaida kaštavo kitiems žmonėms, jo buvusiems pavaldiniams ir jų moralei.

***

Raštikis sakosi nenorėjęs būti dezertyras. Čia dar galima būtų paminėti gražią jūrininkų tradiciją, kad laivo kapitonas skęstantį laivą palieka paskutinis. Tačiau skęstančio laivo pavyzdys netinka Lietuvos likimui 1940 metais ir štai kodėl.

Lietuvos valstybės laivas neskendo, bet buvo sveikas įjungiamas į priešų tarnybą. Jei būtų ginklu pasipriešinta sovietų okupacijai, būtų gražu, kad tie, kurie davė įsakymą priešintis, atseit, įsakytų kitiems aukoti savo gyvybes, pasidalinę tų bešiginančių likimu. Mūsų atvejuje nebuvo priešintis, nes, kaip pats Raštikis sako, kas bebūtų valdžioje -- Smetona, Krupavičius ar Kaminskas -- galutinis rezultatas būtų toks pat. Turint galvoje bolševikų metodus, nė vienas vadovaujantis lietuvis negalėjo tikėtis, kad jis liks nepalietas arba, kas yra dar blogiau, nebus įkinkytas į bolševikinę propagandą.

***

Raštikį ištiko antrasis atvejis. Bolševikai Raštikiui turė-

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

jo būti labai dėkingi, kad jis nebėgo. Faktas, kad kurį laiką buvęs mūsų valstybės "antras numeris" nebėgo, raminančiai poveikė daugelį karininkų, kurie turėjo bėgti. Kam gi bėgti, jei pačiam modernios Lietuvos kariuomenės kūrėjui nė plaukas nekrinta nuo galvos!

Maža to, Raštikis bolševikų skiriamas taip brangiai visai Lietuvai kainavusio jo kūdikio -- Lietuvos kariuomenės -- likvidatorium. Tiesa, Raštikis dabar aiškinasi, kad jis nebuvęs pats vyriausias likvidatorius, bet tik komisijos narys. Taip pat tiesa, kad likviduojama buvo ne kariuomenė (ji buvo įjungta į raudonąją armiją), bet tik Lietuvos krašto apsaugos ministeriją, o nedalyvauti toje komisijoje jis negalėjęs, nes tai buvęs "karinis įsakymas", bet tai nepakeičia viso reikalo esmės...

Juk įšeina, kad Raštikis, prisiekęs kovoti už Lietuvos nepriklausomybę, gavęs iš priešų įsakymą jai kenkti, to įsakymo klausio, nes jis esąs "karinis". Niekas sau logiką!

Likvidatorius Raštikis, kad sau nepakenkus ir įsuteikus bolševikams, uždėtas pareigas eina visu stropumu. Jis žiūri, kad visas turtas tvarkingai būtų perduotas bolševikams. Tik vieną įsakymą jis apėina, būtent tą, kuris reikalavo sunaikinti kariams skirtas maldaknyges. Jis tas maldaknyges išgelbėjo.

Ar negeriau būtų, jei maldaknygės būtų žuvusios, bet lie-

tuvių karių atsiminime liktų kiek skaitesnis buvusio vyr. vado paveikslas? Dabar jie mātė, kaip buvęs jų vadas, kuris įsakymuose ir kalbose ragino juos kovoti už Nepriklausomybę iki paskutinio kraujo lašo, užsilvėkęs didžiausio priešų, bolševikų armijos generolo uniformą, vaikštinėja ir važinėja visai laisvas, tarytum bylodamas, žiūrėkit, vyrai aš laisvas, man nieko blogo neatsitiko, niekas neatsitiks ir jums, jei prisitaikysit, spausit and tų principų, už kuriuos kovoti buvo rengiama Lietuvos kariuomenė. Ar galima buvo laukti, kad tokio pavyzdžio akivaizdoje kai kurių karininkų elgesys galėjo būti kitoks, negu buvo?

Aišku, kad įsigalėję bolševikai nebuvo reikalingi Raštikio ir panašių asmenų pagalboms. Jie visi būtų išvežti po metų ar kitų. Juk ir bolševikai negalėjo pasitikėti tokių asmenų nuoširdumu, kurie savo pažiūras ir principus keičia taip lengvai, kaip pirštines ir uniformas.

Kaip negalvosi, Raštikis, negalėdamas kovoti, turėjo pačią pirmąją bolševikų okupacijos dieną bėgti. Jei jis būtų taip padaręs, būtų daug kas jo pavyzdžiu pasekęs ir... išlikęs gyvas. Tragiška, kad ir šiandien jis mini tik savo dukrelių likimą, bet ne tų, kurie į jį žiūrėjo kaip į pavyzdį ir... žuvo.

Sekančiame numeryje: Raštikio tarnyba vokiečiams.

SPALIS - SPAUDOS MĖNUO

Lietuviškas spausdintas žodis yra tautinė stiprybės išraiška. Lietuviškas spausdintas žodis klesti spaudos darbininkų pasisventimu, bet ne leidėjų pelno interesu. Kam brangus Lietuvos vardas, kiekvienas savo jausmą teisriškia parama lietuviškai kultūrai, pirmoje eilėje -- spaudai. Spalio mėnuo skelbiamas lietuvių spaudos mėnesiu. Ta proga prašoma:

1 - periodinę spaudą -- sustiprinti lietuviško laikraščio ir knygos propagandą;

2 - rašytojus -- trumpomis apžvalgomis supažindinti visuomenę bent su kelių paskutinių metų knygos deriumi;

3 - leidėjus -- papiginti knygas, kad geros valios lietuviui būtų lengviau ryžtis didesnio skaičiaus knygų pirkimui;

4 - kiekvieną lietuvių -- patikrinti savo sąskaitas ir išpareigojimus laikraščių prenumtų, spaudos klubuose mokėjimų ir pan. srityse, -- savo

knygyną papildyti naujais leidiniais;

5 - lietuvių organizacijas -- įsijungti į tiesioginį spaudos platnimo darbą vietos kolonijose.

Lietuviškos knygos ir spaudos būklė nėra džiuginanti. Spaudos mėnuo tebūna proga šią būklę pagerinti.

Jūsų knygų spinta yra veidrodis, kuriame taisyklai atsispindi Jūsų ir patriotizmas ir kultūrinis lygis.

JAV LB Kultūros Fondas

Marija Navickienė, gyven. Projekto gatvė 3, Kaune, Lietuvoje, prašo atsiliepti šiuos asmenis Amerikoje: Kastė Maželkienė ir Katrė Šripkienė.

JGHN BALTADUONIS
Frankford Avenue
C A F E
1700 Frankford Avenue
PHILADELPHIA, PA.

INFLIACIJOS PAVOJUS NEPAŠALINTAS

Nors ilgą laiką Amerikoje kainos buvo pastovios, tačiau pastaruoju metu jos, nors ir nežymiai, pradėjo kilti. Tai yra infliacijos ženklas. Kainos šiandien yra apie pusketvirtą nuošimčio aukštesnės nei buvo prieš metus.

Siekiant užkirsti kelią tam infliacijos pavojui, esama įvairių priemonių. Pirmiausia centrinė bankinė sistema vadybė pakėlė palūkanų nuošimčius bankams, kuriems ji skolina pinigus. Dabar bankai už paskolas mokės ne tris, bet pusketvirtą nuošimčio. Dėl to ir atskiri bankai, skolindami žmonėms pinigus, turės imti didesnes palūkanas. Rezultatas bus tas, kad žmonės mažiau skolinsis pinigų ir tai prailkys kainų kilimą. Antras pasiūlymas kainų kilimui prilaikyti yra pasiūlytas automobilių darbininkų unijos pirmininko Walter Reuther, kad automobilių įmonės 1958 m. automobiliams kainas urmo prekyboje sumažintų 100 dolerių kiekvienam automobiliui.

Reuther pažymėjo, jei automobilių įmonės sutiktų tai padaryti, tai unija irgi būtų santūri kitais metais, kai savo sandos sutarties derybose siūlys naujas darbininkams atlyginimo lenteles.

Reuther priminė, kad ir prezidentas Eisenhoweris ragino unijų ir įmonių vadovybes panaudoti santūrumą savo reikalavimuose, kaip priemonę kovai su infliacija.

Kiek anksčiau šią vasarą Amerikos plieno kainos buvo pakeltos 6 dol. už toną ir dėl to buvo kalbama, kad naujų automobilių kainos šį rudenį galės pakilti. Tačiau, nepaisant daugelio prekių kainų pakilimo, vis dėlto ne visų prekių kainos pakilo. Pav., varis ir kai kurie kiti metalai neseniai net atpigo. Stiklas, nafta namams apkūrenti ir kai kurie kiti dalykai irgi dabar kainuoja mažiau negu prieš keletą mėnesių.

Kai kurie Amerikos ekonominių gyvenimo stebėtojai mano, kad šiuo metu ekonomini gyvenimas yra arti posūkio. Cen-

trinės bankinės sistemos vadybės pirmininkas yra pareiškęs, jog galimas dalykas, kad artėjama prie didesnio pastovumo laikotarpio. Jis pažymėjo, kad amerikiečių santaupos didėja, o tai kaip tik ir yra reikalingiausia siekiant sukontroliuoti kainų kilimą ir paskolų palūkanas. Kiekvienu atveju nėra abejonės, kad ekonominio gyvenimo aktyvumas ir toliau pasiliks aukštame lygyje.

*Praėjusią savaitę vyriausybė paskelbė naujo šių metų ketvirčio bendros krašto gamybos, t. y. visų pagamintų prekių bei atliktų patamavimų apžvalgą, kuri rodo naują rekordą. Iš jos matyti, kad antro šių metų ketvirčio bendra gamyba yra 5% didesnė negu pernai per tą patį laikotarpį.

Optimizmas yra geras dalykas. Bet štai pasirodo debesėliai. General Motors įmonė atmetė Reuther siūlymą sumažinti automobilių kainas 100 dolerių. General Motors sako, kad krašto ūkiui būtų naudingiau, jei darbininkų unija pratęstų sutartį, nereikalaujama pakelti atlyginimo.

Po šitokio General Motors atsakymo, Reuther atsisako

būti santūrus būsimoje derybose ir unija nesutinka toliau dirbti laikantis senosios atlyginimo sutarties.

NAUJA VALSTYBĖ

Praetą šeštadienį Malajai, buvusi anglų kolonija, tapo nepriklausoma valstybe.

Būgnams davus ženklą, ant visų kalvų buvo uždegti laužai ir krašte prasidėjo keturių dienų šventė.

Naujoji valstybė yra federalinė ir valstybei vadovaus eilės tvarka kas penkeri metai kiekvienas iš devynių federalinių valstybių suverenai, kurie Anglijos karalienę vadins "Queen Sister".

Malajai anglams buvo tikra aukso kasykla. Iš šio krašto jie gaudavo didžiausias pajamas savo išdūl. Naujoji valstybė nori būti neutrali ir jos vadai nenori turėti oficialių santykių nei su komunistine, nei su nacionalistine Kinija.

* Belgija ateityje pirs anglis iš Pietų Afrikos, kur jai atsileis pigiau, negu importuojant iš Amerikos.

PAS CLEVELANDO SKAUTUS

Cleveland, Ohio - Vytauto Didžiojo skautų draugovės 15 skautų išvykavo tris dienas už Hambden miestelio gražiam skautų parke.

Šioje iškyloje skautai atliko įvairius pionierijos darbus -- statė tiltus, bokštus ir mokėsi kitų praktiškų įrengimų. Be to, kiekvienas skautas sukrovė po gražų laužą.

Atvykę iškylon skautų tėvai A. Rukšėnas ir St. Lazdinis įvertino laužų meniškumą ir praktiškumą. Čia pirmoji vieta teko skautui B. Grigaliūnui, antroji -- R. Skrinškai ir trečioji -- P. Morkūniui.

Nakties metu sukūrus keturiolika laužų ir skambant lietuviškoms dainoms, gavosi puikus pasakos vaizdas.

Mūsų iškylojančius skautus aplankė toje apylinkėje stovykla Brookparko amerikiečiai skautai su savo vadovais ir, apžiūrėję mūsų įsirengimus, pakvietė į savo laužą. Šeštadienio vakarą Vytautėnai padainavo amerikiečiams skautams tris lietuvių liaudies dainas, o skautas P. Zygas visus laužo dalyvius išmokė vieną lietuvišką šūktį.

Šioje iškyloje mūsų skautams gražiai talkino Macijauskas ir skautų tėvai: Rukšėnas, Skrinškievičė ir Morkūnas. Iškyloje vadovavo v. sk. V. Kizlaitis.

APAČIOJE: Clevelando skautai stovykloje su savo tėvais ir rėmėjais.

(V. Kizlaitis nuotrauka)

Aldona Stempužienė

ALDONA STEMPUŽIENĖ IŠVYKO GASTROLIŲ Į PIETŲ AMERIKĄ

VIENYBĖS BENDRADARBIO CLEVELANDE

Dinamiškai kylanti meno žvaigždė lietuvių išeivijoje, clevelandietė dainininkė Aldona Stempužienė rugsėjo 1 d. išvyko gastrolių į Pietų Ameriką. Jos pirmas sustojimas -- Kolumbija. Medeline rugsėjo 6 - 16 dienomis įvyksta jos du koncertai su vietos simfonijos orkestru. Dainininkės repertuaras vyraus lietuvių liaudies dainos ir originalios kompozicijos. Muz. Br. Budriūnas dainininkė paruošė savo naują kompoziciją "Mano tėvų žemė", kurią prof. Vl. Jakubėnas orkestravo. Ji taip pat vežasi į Kolumbiją ir lietuviškos simfoninės muzikos, kurią dainininkė parpino ir paskolino p. V. Tyslavienė iš New Yorko.

Pietų Amerikoje Aldona Stempužienė viešės iki rugsėjo pabaigos. Kolumbijos Liūtų organizacija, be to, planuoja jos recitalus Venezueloje, Peru ir kituose didesniuose Kolumbijos miestuose.

Rugsėjo 29 d. dainininkė grįš į Clevelandą, nes čia statomoj Trubadūrų operoj ji turi dainuoti Azučenos vaidmenį.

BILL'S BAR

(Buv. Atletų Klubo name)

W. OSIPAIŠKAS

Savininkas

Geris gėrimai, geras maistas, draugiška nuotaika

168 MARCY AVENUE

Brooklyn 11, N. Y.

EV 4-9709

JOSEPH DOBRŌW

Real Estate - Insurance

NOTARY PUBLIC

580 Grand Street

Brooklyn 11, N. Y.

Tel. ST 2-8862

Praėjusius du sezonus dainininkė intensyviai gastroliauvo JA Valstybėse ir Kanadoje. Greta to, ji ir toliau tęsia dainavimo studijas žinomoj Clevelando Cafarelli operos studijoje.

Clevelandiečiai, išvykstančią gastrolių į Pietų Ameriką Aldoną Stempužienę atitinkamai pagerbė rugpjūčio 25 d. pobūviu. Jo metu dr. Vl. Ramanuskas įteikė dainininkei 500 dolerių, kuriuos aukojo: Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Centras 100 dol. ir adv. A. Olis, dr. St. Biežis, inž. J. Jurkūnas ir inž. E. Bartkus po 100 dol.

Aldona Stempužienė savo dainos meno kelią pradėjo dar gimnazijoje, Jurbarke, Lietuvoje. Dainavimo mokytis ji pradėjo Vokietijoje pas Likanderį, kartu dalyvaudama ir Čiurlionio ansambly. Amerikoje 3 metus ruošėsi pas Western Reserve universiteto profesore, buv. Metropolitan operos kontraltą, Liba Robenson. Vėliau, konkurso keliu pateko į Cafarelli operą. Čia ji yra dainavusi pagrindinėse rolėse, kaip "Hoffmano pasakų", Nicklausės vaidmeny ir kt. Be to, ji laimėjo didžiausio amerikiečių dienraščio Clevelande Plain Dealer surengtame dainavimo konkurse.

Nežinint visų tų laimėjimų bei pasiekimų, A. Stempužienė nesustoja ties savo atsiektais laurais, bet nuolat žengia tolyn į dainos meno viršūnes. Ji ne tik plačiai išgarsėjo savo daina lietuvių išeivijoje Amerikos kontinente, bet ir neperdėta bus, pasakius, jog ji yra pirmoji lietuvaite, kuri taip garsiai iškilo amerikiečių visuomenėje.

J. Antanaitis

Santarai

(Tęsinys iš I psl.)

sambūriai yra laikino pobūdžio, rodo ir tas faktas, kad jos į Santarą žiūri kaip į savo ateities dalį. Pav. šiam suvažiavimui 25 dolerius paaukėjo liaudininkai, tautininkų šulas J. Bačiūnas suteikė pastogę. Santariečiai gauna pakankamai vietos socialistinėse Naujlenose, "vadištinėje" Dirvoje, rezistencinėje Santagvėje...

Pagaliau, santariečiai tai žino ir be mano patarimo. Jie tuo keliu eina. Į šį suvažiavimą jie kviečia ne tik savo narius, bet ir visus prijaučiančius. Faktas, kad šio suvažiavimo metu jie ypatingo dėmesio skiria V. Kudirkos sukakčiai, rodo, kad jie nori pagerbti kaip tik tą asmenį, kuris yra lygiai brangus visoms mūsų liberalinėms grupėms.

Šių eilučių tikslas yra tik atkreipti platesnės visuomenės dėmesį į Santarai atitekusį uždavinį. Tai paragins juos pačius rimčiau jį apvarstyti ir griežtiškai laukiamos iniciatyvos. Liberalinis mūsų visuomenės sparnas turi stiprių paveikti jau esančiomis organizacijom, tačiau man atrodo, kad tų organizacijų veikimo dienos jau yra suskaičytos.

Taip kaip studentų tarpe tėra dvi didelės organizacijos: klerikalinė ateitininkų ir liberalinių santariečių, taip per kiek laiko ir ne studentų visuomeniniame gyvenime išryškės tik du panašūs frontai. Kad veikiančios partijos ir jėgų, tik jos yra apsnūdušios ar pešasi dėl niekų. Trūksta varpo, kuris suskambėtų: kelkite, kelkite, kelkite. Kad tam suvažiavimui tas varpo vaidmuo atitenktų — yra mano karščiausias lūkesimas ir sveikintinas kartą.

CASINO THEATRE

210 E. 86th Street
New York, N. Y.

Nuo rugsėjo 6 iki 12

WENN HÄNNER
SCHWINDL

Grigore Teiser - Lia West

ir

WENNER MAOELN

Willi Forst - Hans Moser

JAROSLAV HAŠEK

Tuo metu, kai Galicijoje Rabos paupių miškai stebėjo per Rabą bėgančią austrų kariuomenę, o pietuose, Serbijoje, austrų divizionams dulkėjo skudurai (o joms seniai taip reikėjo), — Austrijos karo ministerija atsiminė Sveiką, vildamasi, kad jis padės monarchijai išmąnoti košę.

Kai jam atnešė šaukimą, kad po savaitės jis turi atvykti į Streleckos salą gydytojų komisijon, jis gulėjo lovoje, vėl suriestas reumatizmo.

Ponia Miulerova virtuvėje virė jam kavą.

— Ponia, Miulerova, — pasigirdo iš gretimo kambario tylus balsas, — ponja Miulerova, prašau ateiti valandėlei.

Kai šeimininkė priėjo prie lovos, Sveikas tuo pat tyliu balsu pasakė:

— Prašau prisėsti, ponja Miulerova.

Jo balsas buvo kažkaip paslaptingas. Kai ponja Miulerova atsisėdo, Sveikas, pakilęs patalę, paskelbė:

— Aš einu į karą.

— Svenčiausioji Marija! — sušuko ponja Miulerova. — Ką jūs ten veiksite?

— Kovosiu, — lyg iš kapo atsakė Sveikas, — Austrijos reikalai labai šubiurę. Viršuj lipa ant Krokuvos, o apačioj lenda į Vengriją. Mums įkretė, kiek telpa, visur, kur tik bepažiūrėtum, ir dėl to mane šaukia į karą. Dar tik vakar aš skaičiau jums laikraštį, kad „brangiąją tėvynę aptemdė debesys“.

— Kad jūs negalit nė pasijudint.

— Tai nesvarbu, ponja Miulerova, važiuosiu į karą ligonių vežimėliu. Pažįstate cukrainininką už kampo, jis turi tokį vežimėlį. Juo prieš keletą metų jis vežiodavo grynų oru pakvėpuoti savo šlubą iškaršusį senelį. Jūs, ponja Miulerova, nuvešitė mane šituo vežimėliu į kariuomenę.

Ponia Miulerova pravirko.

— Ar nenubėgus man, meldžiamasis, daktaro?

— Niekur neikite, ponja Miulerova. Šiaip aš visiškai tinku patrankų mėšai, tik tos kojos, tačiau šią valandą, kai Austrijai riesta, net luošas turi būti savo vietoj. Ramiai sau toliau virkite kavą.

Ponia Miulerova išrūko pašaukti daktaro, bet atvedė jį tik po valandos, kai Sveikas buvo jau užsnūdęs.

Jį pažadino storungis ponas, kuris laikė uždėjęs jam ant kaktos ranką ir kalbėjo:

— Nebijokit, aš — daktaras Pavekas iš Vlnohradų. Duokite ranką. Šią termometrą įsikiskit po pažastim. Taip. Parodykit liežuvį. Dar. Iškiškite liežuvį. Kuo numirė jūsų tėvai?

Taigi tuo metu, kai Viena kovojo, kad visos Austrijos-Vengrijos tautos parodytų ko didžiausios ištikimybės ir atsidavimo pavyzdžius, daktaras Pavekas prirašė Sveikui prieš patriotinį įkarštį bromo ir patarė drąšiam ir doram kareiviui nė negalvoti apie karą.

— Gulėkit ramiai ir venkit susijaudinimo. Rytoj uželsiu dar kartą.

Kitą dieną daktaras vėl atėjo ir pasiteiravo virtuvėj ponios Miulerovos, kaip jaučiasi pacientas.

ŠAUNIOJO KAREIVIO

— Blogiau jam, ponas daktare, — su nuoširdžiu liūdesiu atsakė ponja Miulerova. — Naktį, kai jį suėmė reumatizmas, jis giedojo, atleiskite, Austrijos himną.

Daktaras Pavekas į šitą naują paciento lojalumo pasireiškimą reagavo, padidindamas bromo dozę. Trečią dieną ponja Miulerova pranešė daktarui, kad Sveikui dar blogiau.

— Po pietų jis, ponas daktare, liepė nupirkti karo veiksmų žemėlapi, o naktį ėmė klejoti, kad Austrija nugalės.

— O mitelius ar priima tiksliai pagal nurodymą?

— Jų net ir neliepė nupirkti, ponas daktare.

Daktaras Pavekas išėjo, išliejęs ant Sveiko galvos tikrą sriautą priekaištų ir užtikrinęs, kad niekad daugiau neateis gydyti žmogaus, kuris atsisako gydytis bromu.

Liko dar dvi dienos, iki Sveikas turėjo stoti ėmimo komisijon.

Per tą laiką Sveikas atliko reikiamus pasiruošimus: pirmiausia liepė poniai Miulerovai nupirkti karišką kepurę, antra, paskolinti pas cukrainininką, gyvenantį už kampo, vežimėlį, kuriuo tasai kadaise vežiodavo savo šlubą iškaršėlį senelį pakvėpuoti grynų oru. Paskui atsiminė, kad jam reikalingi ramentai. Laimė, cukrainininkas išsaugojo ir ramentus, kaip šeimyninę savo senelio relikviją. Sveikui dar trūko tik naujokiškos gėlių puokštės. Ir puokštę parūpino jam ponja Miulerova, kuri smarkiai per tą laiką sublogo ir, kur tik eidavo, visur verk-davo.

Ir štai tą atmintiną dieną Prahos gatvės išvydo jaudinantį tikro patriotizmo pavyzdį. Sena moteris stūmė vežimėlį, kuriame sėdėjo vyras, užsidėjęs karišką kepurę su blizgančia kokarda „P. J. I“ ir mostagavo ramentais. Prie jo švarko švietė naujokiška marga gėlių puokštė.

O tasai vyras, vis smarkiau ir smarkiau švaistydamasis ramentais, plyšojo ant visos gatvės:

— Į Belgradą! Į Belgradą!

Paskui jį liūliavo nuolat auganti minia, prasidėjusi iš nežymios krūvelės, susispietusios prieš namus, iš kurių Sveikas išvyko į karą.

PAGERBĖ PROF. M. BIRŽISKA

Zymusis visuomenininkas, Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo akto signataras, ir pasakytas [domių ir turiningų lietuvių literatūros istorikas, prof. Mykolas Biržiška šiomis dienomis sulaukė 75 metų amžiaus.

Pirmasis sukaktuvinių pagerbimų buvo surengtas Los Angeles, Calif., rugpjūčio 10 p. Raitų bute, kur, susirinko prof. M. Biržiškos artimieji ir pažįstami, viso apie 35 asme-

nų būrys. Sukaktuviniui buvo pareikšta daug šiltų linkėjimų ir pasakyta [domių ir turiningų kalbų, įteikiant dailininko A. Rūkštelės pieštą jo portretą.

Vakarą labai jaukiai pravedė namų šeimininkas laikraštinių Bronys Raita. Sveikinimo kalbas sakė Vilniaus Universiteto profesūros vardu prof. dr. K. Alminauskas-Alminas, studentų vardu rašytojas Alg. Gustaitis, LRS vardu plk. Šešplaukis, LB vardu Los Angeles skyriaus pirmininkas Liaudonskas, buvusio auklėtinio vardu architektas Vizgirda ir dail. Rūkštelė, lietuvių dainos mylėtojų vardu operos solistė V. Jonuškaitė-Leskaitienė ir senųjų Los Angeles lietuvių vardu K. Lukšys.

KAIRĖJE: Paskausia Kauho miesto nuotrauka daryta nuo Aleksoto kalno. Legenda sako, kad Kaunas buvęs įkurtas Palemono sūnaus Kuno. Gi klonikose Kaunas minimas jau 1030 metais.

A. Karoso nuotrauka

Prof. M. Biržiška turėjo nemažai vargo užpūsti 75 žvakes...
P. Jasiukonio nuotrauka

ŠVEIKO NUOTYKIAI

Sveikas galėjo konstatuoti, kad kai kurie policininkai, stovintieji sankryžose, atiduodavo jam pagarbą.

Vaclavo aikštėj minia aplink Sveiko vežimėlį išaugo ligi keleto šimtų žmonių, o Krokuvos gatvės kampe ji sumušė kažkokį studentą su korporantiška kepure, sušukusį Sveikui:

— *Heil! Nieder mit den Serben!*¹

Vodičkovos gatvės kampe atskubėjusi raitoji policija išvaikė minią.

Kai Sveikas nuovados viršininkui juodu ant balto įrodė, kad jis šiandien turi stoti į ėmimo komisiją, tasai kiek nusivylė ir, kad būtų išvengta skandalo, liepė dviem raitiems policininkams palydėti Sveiko vežimėlį ligi Streleckos salos.

Apie visą šitą įvykį laikraštis „Pražske Urzedni Noviny“ įsidėjo tokį straipsnį:

INVALIDO PATRIOTIZMAS

„Vakar praeiviai didžiosiose Prahos gatvėse galėjo matyti sceną, kuri iškalbingai byloja, kad šią didžią ir rimtą valandą mūsų tautos sūnūs gali būti puikūs ištikimybės ir atsidavimo mūsų senelio valdovo sostui pavyzdžiai. Tarytum būtų sugrižę senieji graikų ir romėnų laikai, kada Mucijus Scevola, nepaisydamas savo apdegusios rankos, liepė jį nešti į mūšį. Sventiausius patriotizmo jausmus vakar nuostabiai pademonstravo invalidas su ramentais, kurį ligonių vežimėlyje vežė senoji motina. Šitas savanoris, čekų tautos sūnus, nežiūrėdamas savo negalavimo, liepė jį vežti į kariuomenę, kad atiduotų visą save ir savo gyvybę už imperatorių. O kad jo šūkis: „Į Belgradą!“ susilaukė tokio gyvo atgarsio Prahos gatvėse, tatau rodo, jog Prahos gyventojai yra ryškus meilės tėvynei ir viešpataujančiai dinastijai pavyzdys.“

Ta pačia dvasia rašė ir „Prager Tagblatt“, kurio straipsnis baigėsi žodžiais, jog savanorį invalidą lydėjo minia vokiečių, kurie savo kunais gynė, kad jo nesutryptų čekų Antantės agentai.

„Bohemija“ persispausdino šitą straipsnelį, reikalaujama, kad invalidas patriotas būtų atlygintas, ir paskelbė, kad nežinomojo naudai redakcijoj priimamos dovanos iš pillečių vokiečių.

Pasak ty trijų laikraščių, čekų žemė negalėjo pagimdyti tauresnio pillečio, bet ponai ėmimo komisijoj buvo kitokios nuomonės.

Ypač vyresnysis karo gydytojas Baucė. Tai buvo nepermaldaujamas žmogus, kuris visur matė suktus mėginimus išvengti karo tarnybos, fronto, kulku ir šrapnelių.

Ir va prieš šitą poną tą atmintinę dieną atsistojo Sveikas, visiškai plikas, kaip ir kiti, droviai pridengęs savo nuogybę ramentais, kuriais buvo pasirėmęs.

¹ Vallo! Salln serbus!

DIDŽIAJAME KARE

— Atleistas kaip idiotas, — paskelbė viršilia, pasižiūrėjęs į jo dokumentus.

— O dar kokių turite trūkumų? — paklausė Baucė.

— Drįstu pranešti, turiu reumatą. Bet jo didenybei imperatoriui tarnausiu ligi paskutinio kraujo lašo, — kukliai ištare Sveikas. — Dar mano keliai ištinę.

Baucė bailsiu žvilgsniu pervėrė Sveiką ir sustaugė:

— Jūs simulantasi! — ir, kreipdamasis į viršilį, su šalčiausiu ramumu pasakė: — *Den Kerl sogleich einsperren!*¹

Du kareiviai su nuogais durtuvais nuvedė Sveiką į igulos kalėjimą.

Sveikas klebetavo ant ramentų ir, siaubo apimtas, jautė, kad jo reumatizmas praeina.

Kai ponai Miulerova, laukusi jo prie tilto, išvydo jį tarp dviejų durtuvų, pravirko ir tyliai pasišalinė nuo vežimėlio, niekad daugiau nebetindama prie jo sugrįžti.

O šaunusis kareivis Sveikas kukliai ėjo su ginkluotais valstybės gynėjais.

Durtuvai žybčiojo saulėje, ir Mažojoj Pusėj, prieš Radeckio paminklą, Sveikas susuko jį lydinčiai miniai:

— Į Belgradą! Į Belgradą!

O maršalas Radeckis susimastęs žvelgė nuo savo paminklo iš paskos nutolstančiam šauniam kareiviui Sveikui, kuris lingavo ant savo ramentų su naujokiška gėlių puokšte prie švarko, o tuo tarpu kažkoks orus ponas aiškino jį apspitusiems žmonėms, kad čia veda dezertyrą...

¹ Tuojau areštuoti šitą tipą.

Mykolas Biržiška gimė 1882 m. rugpjūčio 24 d. Viešniuose, dabartiniame Akmenės rajone. Jo tėvas medicinos gydytojas buvo susipratęs lietuvis. Mykolas gimnazijos mokslus ėjo Šiauliuose. Baigęs Maskvos universitete teisių fakultetą, apsigyveno Vilniuje, kur pradžioje vertėsi advokato praktika, o vėliau dirbo Vilniaus Žemės Banke.

Studentaudamas, ir ypač apsigyvenęs Vilniuje, ryvai išitraukė lietuvišką veiklą. Dalyvavo 1905 m. Didžiajame Vilniaus Seime, buvo Tautos Tarybos narys ir Vasario 16 akto signataras. Paskutiniaisiais metais jis buvo Kauno ir Vilniaus universitetų profesoriumi ir rektoriumi.

Tai buvo platus visuomenininkas ir mokslininkas.

Apsigyvenęs Kalifornijoje nesėdi sudėjęs rankas, tvarko savo raštus, kurių du tomai prieš keletą metų pasirodė.

Prof. Mykolas Biržiška nepraranda ir dabar savo giedro tikėjimo Lietuvos ateitimi.

„Kai 1918 m. vasario 16 d. mes, dvidešimt Tarybos narių, pasirašinėjom Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo raštą, sako prof. M. Biržiška, darėme tai ne kaip karštuoliai arba išsišokėliai, bet kiekvienas turėdamas jau daugiau ar mažiau visuomeninio patyrimo, ne okupacinės valandos įspūdių paveikti, bet giliai suprasdami ir išgyvendami istorinę atliekamojo akto reikšmę. Vienas pasirašiusiųjų, kuriam vėliau -- nuo II-jo Pasaulinio karo -- teko žiauriai nukentėti ir kurio šiuo metu aš dar nedirstu įvardyti, man tuomet aiškiai pasakė: -- Jeigu nors viena mūsų karta -- kokius 20 metų -- išgyvens nepriklausoma, kokios bebus pa to politinės ir kitokios katastrofos -- dėl svetimų ar savų kaltės -- Tautoje įskiepytas nepriklausomybės jausmas įveiks visą tai ir po ilgesnio ar trumpesnio laiko Tauta grąžins jam prarastą nepriklausomybę.“

IROKĖZŲ KONSTITUCIJA GALI BŪTI PAVYZDŽIU

Rytiniuose pakraščiuose indėnai, irokėzai, huronai, mikmakai ir penkiasdešimt kitų giminių, gyveno milžiniškuose miškuose, prie plačių upių ir ežerų. Jų kaimai buvo aptverti aukstomis nusmailintų baslių tvoromis. Jie turėjo gerus daržus. Didžioji dalis daržovių, šiandien žinomų pasaulyje, jau buvo auginami irokėzų daržuose. Jie buvo ne tik geri daržininkai, bet ir nuostabi medžiotojai. Jų strėlės turėjo didelę jėgą. Prieš keletą metų New Yorke, kasant vienam namui pamatus, buvo rastos dviejų indėnų kaukolės. Strėlių smaigaliai buvo sulindę į kaulus ir suskaldę galvos kaulus...

Šie rytinių pakraščių indėnai skalpuodavo savo priešus. Kodėl? Nuskalpuotas karys, anot jų, nebegalėjęs patekti į Didžiosios Dvasios rojų, kur mirę indėnai galėdavę medžioti. Be to, skalpuoto indėno dvasia nebegalėdavusi grįžti į žemę gąsdinti gyvųjų. Vadinausi, savo priešui jie nesunaikindavo kūno, o tik jo dvasią, skalpuodami.

Kai karys grįždavo į kaimą su kruvina trofėja, jo žmona turėdavo ją padaryti papuošalu, kurį laimėtojas pasirišdavo po kaklu pergalės šokiuose. Normaliu laiku skalpai būdavo kabinami palapinės viduje, specialioje vietoje.

Kada atvyko baltieji, skalpavimą praktikuodavo tik šiaurės rytų indėnai. Sioux ir kiti lygumų indėnai nežinojo šio papročio. Bet baltiesiems jis taip patiko, kad už skalpus žmė mokėti didelius pinigus. Kilus prancūzų-anglų karui, skalpų kaina dar labiau pakilo. Anglai už prancūzo skalpą irokėzams mokėdavo tiek pat, kiek ir už vebro kailį. Tada indėnai organizuodavo baltųjų medžiokles, norėdami praturėti. Aštuonioliktame amžiuje jau visi Amerikos indėnai skalpuodavo savo priešus.

Skalpas nebuvo sunki užduotis. Pakausyje buvo išpiaunama oda su plaukais, nedidesnė už plastaką. Iki praeito šimtmečio pabaigos tarp pionierių ir mažų miestelių gyventojų daugeli

buvo galima sutikti su skalpuotu pakausiu.

Nežiūrint tų karo papročių, kurie palyginti buvo mažiau žiauresni, negu šiandien praktikuoja civilizuočiai savo karuose, šie miškų gyventojai buvo labai mandagūs.

Irokėzai buvo susiorganizavę į "šešių tautų" federaciją, kuri buvo tikru demokratijos pavyzdžiu Amerikos konstitucija yra kai ką paėmusi iš irokėzų sistemos.

Moterys pas irokėzus nebuvo belaisvės ir dažnai suvaldindavo arbitro rolę, ypač, kai reikėdavo skelbti karą ar taiką. Bendruomenė buvo matriarchalinė. Turtas buvo moterų rankose. Palapinė priklausė moteriai. Čia ji gimdavo ir ištekėdavo. Vyras būdavo svetimas ir žmonos brolis turėdavo didesnę balsą.

Svarbiausia palapinės vieta buvo ugnivietė. Po ją slėpdavo turtus. Ten laidodavo mirusius. Kai kurios giminės mirusius laidodavo kapinėse, arba išstatydavo apdengtus buivolo

kailiais, kaip tai būdavo daroma pas lygumų indėnus.

Laidotuvės būdavo kažkas ypatingo. Mirusį neišnešdavo pro palapinės angą, kad jo siela negalėtų grįžti gąsdinti gyvųjų, bet iškeldavo per stogą, kuri vėl uždengdavo. Jei mirusis norėtų grįžti, jis rastų stogą uždengtą... Tokiu būdu gyvieji galėjo ramiai gyventi.

Indėnai buvo dideli sportininkai ir rengdavo varžybas.

Rytinių pakraščių indėnų papročiai baltuosius viliojo ir, nežiūrint priešingumų, jie draugaudavo su jais, ypač pradžioje, kai reikėjo kurtis. Huronai buvo labai mėgiami Prancūzijos karaliaus dvare, Versalyje. Ten pat buvo rengiami irokėzų ir apašų baliai.

Rytinėje pakrantėje gimė gražuolė indėnų princesė Pocahontas, kuri buvo sužavėjusi Anglijos karaliaus dvarą septynioliktosios amžiaus pradžioje. Ji buvo didelio indėnų vado Powhatan dukterė. Kartą indėnai paėmė į nelaisvę anglų kapitoną John Smith. Powhatan nenorėjo jam nieko blogo, bet burtininkai tvirtino, kad tai pavojingas žmogus, matę jį rasant ir gaunant atakymus. Jie pasmerkė Smith mirti ir anglas buvo nuvestas prie bausmės vykdymo akmens. Budelis jau buvo pakėlęs kirvį, bet staiga išliko vado duktė Pocahontas, pridengdama anglo galvą savo ilgais juodais plaukais ir sušukdama: "Jei jūs užmušite jį, užmuškite ir mane." Indėnai buvo sužadinti tokiu pasiaukojimu. Smith buvo išgelbėtas ir taika buvo atstatyta tarp indėnų ir anglų kolonijos. Bet atsirado naujos klūtos. Pocahontas išgelbėjo ir kitą karininką, vardu Spillman, kuris taip pat turėjo būti nušaudytas. Prasidėjusiame tarp indėnų ir anglų kare Pocahontas pateko anglams į nelaisvę. Šie su ja buvo džentelmenai ir beveik visi viengungiai karininkai papasė jos rankos. Ji ištekėjo už vieno jų kilmingo John Rolfe, bet vis neužmiršo Smith, kuris, kaip jai buvo pasakyta, miręs. Ir kada ji sutiko Smith Anglijoje, šis papa-

sakojo jaudinančią istoriją karaliui Jokūbui I.

Karalienė prisikyrė jauną indėnę prie savo palydovių ir karaliaus dvare ji buvo laikoma kaip sąjunginės valstybės suverenė.

Bet gimtųjų Potomac krantų nostalgija pakirto jos sveikatą ir ji mirė vos 22 metų amžiaus, palikusi sūnų, kurio palikuonys vėliau buvo Virginijos gubernatoriais. Viena iš jos proanukių, Edith Bolling Calt, po trijų šimtų metų tapo JAV prezidento ir Tautų Sąjungos įkūrėjo Wilsono žmona.

Kolonizacijos pradžioje baltieji labai dažnai tuokdavosi su indėnėmis. Ypač prancūzai tuo atžvilgiu pasirodė garais kolonistais. Daugelis jų persiėmė indėnų papročiais, vilkėdavo jų rūbus ir kalbėdavo jų kalba.

Pietryčiuose gyvenanti Natchez giminė skyrėsi nuo irokėzų ir kitų, nes turėjo karalių, vadinamą Didžioji Saulė. Kada jis mirė, jo žmonos buvo nušaudytos. Kartais Didžioji Saulė būdavo moteris, tada visi jos vyrai turėdavo lydėti ją į pogrindinį gyvenimą.

Amerikos pietvakariuose gyveno Pueblo ir Navajos giminės. Kai kitų giminių indėnai žemdirbyste versdavosi atsitiktinai, kiek buvo reikalo verčiami, puebloams ištaisiusiems Arizonos ir Colorado dykumose žemės ūkis buvo pagrindinis pragyvenimo šaltinis. Jie turėjo įskasę ilgus kanalus savo dirvoms drėkinti ir šiose dykumose buvo išvystyta tokia civilizacija, kokios nebuvo pasiekę kiti šiaurės Amerikos indėnai.

Navajos giminės indėnai buvo klajūnai medžiotojai ir piemenys. Jie dažnai plėsdavo Pueblo kaimus, gyvendavo apskritose lūšose, dengtose džiuvintu purvu. Šiandien jų dar yra likę apie 50,000.

Etnografams jie kelia mislą. Jų tikėjimas daug kuo panašus į žydų ir vartoja kai kurias hebrajų žodžius.

Kalifornijos indėnai buvo labiau primityvūs. Jie gyveno beveik nuogi. Jų gyvenvietės

(Tęsinys 10 psl.)

LIETUVIŠKA DUONA - LIETUVIŠKAS SŪRIS LIETUVIŠKOS DEŠROS IR SKILANDŽIAI

JONAS ANDRULIS
Michigan Farm Cheese, Inc.
Fountain, Michigan

PETRAS LISAUSKAS
64-09 Clinton Avenue
Maspeth, New York

LITHUANIAN BAKERY
131 Inslee Place
Elizabeth, New Jersey

Norintieji įsigyti šių skanių lietuviškų produktų, kreipiasi į jų gamybos generalinį atstovą PETRĄ LISIAUSKĄ, 64-09 Clinton Avenue, Maspeth, New York.

Tel. TW 4-8087

KRYŽKELĖS

A. VIENUOLIS

VYTAUTAS APGULĖ LYDOS PILĮ

Niekas nežinojo kur yra Knystautienė ir ios duktė

Kaip žemes pardavęs ir savo laimę palydėjęs, traukėsi į Prūsus su karžygių kariuomene riteris Griežė. Visas jo pasiryžimas žūt būt išvaduoti iš nelaisvės savo širdies damą numylėtąją Margaritą Knystautaitę sudužo kaip molinė šukė.

Ko laukti, ko tikėtis — riteris nebežinojo. Beveik kas metai daromi žygiai į Lietuvą, bet laukti dar metus, o ir išlaukus, vis vien visų pilių iš karto neapsiausi ir visos Lietuvos iš karto nepaimsi. Jei dabar, artinantis pavojui, iš pradžių išvežė jas iš Kernavės, paskui iš Trakų, tai ne, kitaip elgsis jie ir toliau. Jei kryžiuočiai paimtų ir Vilnių, ir Krėvą, ir Lydą, tai argi maža lietuviai turi dar pilių Gudose ir kitose savo žemėse. Sunku buvo kas padaryti, bet riteris Griežė nenusiminė. Kryžiuočių ordinas beveik visose didesnėse lietuvių pilyse turėjo savo šnipų pirklių ir juokdarių tarpe. Per šituos šnipus ir tikėjosi Griežė sužinoti, kur kalės abi kilnios moterys, kad paskui koku nors būdu jas išvogtų ar su Skirgailos belaisviais mainais pasi-keistų.

Cia jam būtų galėjęs ką nors padėti ordino magistras, bet riteris nedrįso jam apie tai prisiminti: kryžiuočiai mėgdavo lietuvių nuolankumą, bet vengdavo bičiuliautis kaip lygūs su lygiais ir visur stengdavosi pabrėžti esą aukštesnės kilmės. Nepalankiai žiūrėjo ir į mišrias vedybas, o riteriams net mirties bausme buvo uždrausta tuoktis su svetimšalėmis. Be to, dabar kalbėti apie savo širdies damą, kai visas ordinas liūdi dėl nepasisekusio žygio ir didelių nuostolių, būtų ne vietoj.

Visai kas kita, jei jis būtų galėjęs pasilikti prie kunigaikščio Vytauto Rittersverderio pily. Tik vienas Vytautas išėjo iš to žygio nugalėtojas ir laimėtojas. Be to, kunigaikštis jautėsi kryžiuočių kariuomenės išgelbėtojas, nes jei ne jis, tai Skirgaila būtų galėjęs juos alkanus ant pastipusių arklių visai sunaikinti. Todėl riteris nutarė, nuvykęs į Marienburgą, tuojau kreiptis į kunigaikštienę Oną ir prašyti jos pagalbos ir pafarimo.

Girdėjo riteris Griežė, kad kunigaikštis mano atkviesti iš Prūsų savo žmoną ir siųsti ją Lietuvon propagandos ordino naudai varyti, ir tikėjosi pakliūti jos palydovu. O iš Lietuvos vis bus patogiau ir ieškoti, ir iš nelaisvės vaduoti.

Ordino ir jo talkininkų kariuomenė, keliaudama panemune, per Žemaičių žemes, šiek tiek ir atsigavo, tačiau toli gražu nebuvo panaši į tą karingą pramuštgalvių ir nuotykių ieškotojų gaują, kuri prieš porą mėnesių buvo išžygiavusi iš Prūsų. Arkliai jų vos bepavilkko kojas, o ir patys raiteliai atrodė labai išvargę, išbadėję ir nelinksmi. Varėsi su savimi tik kelias dešimtis karo grobio vežimų. Užtat beveik visus taranus ir kitus griautuvus turėjo palikti miškuose arba sumesti Nemunan. Pakelėse pilaičių įgulos nekėlė jiems ovacijų, nedžiūgavo, o tylomis lydėjo pro šalį kaip kokią gedulingą eisena. Kiti, nesulaukę grįžtant savųjų, klausinėjo prajojančius. Kai tie nieko negalėjo ar nenorėjo atsakyti, žinojo, kad jie jau nebegriš. Daug kas įtarinėjo naują ordino magistrą Konradą Valenrodą. Vieni sakė, kad jis esąs gabus tik puotoms kelti, triukšmauti ir girtauti, o apie karą tiek nusiimanąs, kiek ir kiekvienas knechtas. Kiti įtarė jį susidėjęs su Jogaila ir tyčia prakišus žygį. Dar kiti prikaišiojo jam, kad esąs ne vokiečių kilmės, ir spėliojo, iš kur jis mokąs kalbėti lietuviškai... Svetimšalių riterių tarpe ėjo gandai, kad Konradas Valenrodas, prieš atvykdamas į Prūsus, Vengrijoje kariavęs su saracėnais ir pridaręs ordinui didelių nuostolių. Buvo girdėti tokių kalbų, kad jis esąs tik apsimetęs krikščionis, bet gimęs pagonystėje ir turįs kažin kur lietuvių pagonę žmoną. Žodžiu, nusivylimas magistru buvo labai didelis, ir daug kas ėmė kalbėti apie naujus rinkimus. Apie pagiežą ar naują žygį į Lietuvą niekas ir neužsiminė. Tuos naujus riterius, kurie atvykdavo iš Europos į Marienburgą, siūsdavo į Rittersverderį pas kunigaikštį Vytautą.

Kunigaikštis dabar turėjo kiek tik gana ir savo kariuomenės, ir svetimšaliai riteriai, kurie buvo labai godūs grobti, jam buvo nebereikalingi. Netrukus jis pats vienas išžygiavo į Lietuvą ir užėmė Merkinę. Išgriovė pilį, o įgulą paėmė nelaisvėn ir nusiuntė į Marienburgą, tuo įrodydamas ordinui savo bičiulystę.

Pasisekė jam ir su Gardinu. Ir čia įgulos dalis, susidedanti iš lietuvių ir rusų, sukilo prieš lenkus ir pilį atidavė kunigaikščiui.

Vytauto galybė tiek pakilo, kad, kai jis parašė ordino magistrui laišką ir draugiškai pareikalavo grąžinti jam kai kuriuos įkaitus bajorus, kurie jam esą reikalingi, kaip sumanūs ir prityrę kariuomenės vadai, kryžiuočiai sutiko. Tokiu pat būdu išvadavo iš Prūsų ir savo žmoną Oną, parašęs ordino magistrui laišką, kad ji esanti reikalinga jam propagandai Lietuvoje varyti prieš Skirgailą ir Jogailą. Ir su šituo kunigaikščio reikalavimu didysis magistras sutiko, ir, kai po kiek laiko Vytautas pakvietė kryžiuočius į naują žygį į Lietuvą, ordinas išsiuntė jam daug kariuomenės su gabiais ir prityrusiais vadais — Ragainės komtūru ir Sembos vaitu.

Riteris Griežė nuo to laiko, kai atlydėjo kunigaikštienę Oną į Rittersverderį, į Prūsus daugiau nebegrižo. Jis gyveno prie Vytauto dvaro ir atsidėjęs rinko žinias apie bajorienę Knystautienę ir jos dukrą, savo mylimąją Margaritą. Iš pirklių ir sužinojo, kad bajorienė su dukra ilgą laiką kalėjusios Merkinės pily; prieš žygį buvusios perkeltos į Krėvą, o dabar esančios Lydoj, Jogailos brolio kunigaikščio Kaributo žinioje.

Cia tat riteris ir stengėsi, kad žygis būtų nukreiptas pirmučiausia į Lydą, prieš Naugarduko valdytoją kunigaikštį Kaributą. Tuo tikslu jis kurstė prieš Kaributą žemaičius ir kryžiuočius, įkalbinėjo kunigaikščiui Vytautui, prašė ir kunigaikštienę, ir pagaliau jam tai pavyko. Buvo nutarta žygiuoti į Lydą, nors apie tai žinojo tik kunigaikščio artimieji.

Kaip tyčia, prieš pat žygį atbėgo į Rittersverderį iš Lydos keli bajorėliai ir, nusiskundę lenkais, pasisiūlė tarnauti Vytautui.

Kunigaikštis, nemanydamas nieko bloga, juos priėmė.

Riteris Griežė pasinaudojo proga ir, keletą jų kaimiškaai aprenkęs, siuntė atgal pasekti, ar nebus kur iš pilies išgabentos kilnios įkaitės, kai sužinos, kad kunigaikštis žygiuoja į Lydą. Už tai prizadėjo jiems pinigų ir dovanų.

Po kelių dienų išėjo iš Rittersverderio ir kunigaikštis Vytautas su savo padėjėjais, Ragainės komtūru ir Sembos vaitu. Riteris Griežė atsidėjęs gabenoto ar motas ir griautuvus.

Niekas, be kelių didikų, nežinojo, kur kunigaikštis juos veda. Užtat gerai žinojo Jogailos vietininkas Lietuvoje lenkas Jonas Olesnickis, nes atbėgęs pas Vytautą iš Lydos bajorėliai, kuriais norėjo pasinaudoti ir Griežė, buvo jo šnipai. Skubiai sutraukė jis savo kariuomenę į Lydą ir dėl visa ko sustiprino ir Gardiną, kuris buvo vėl atstatytas. Vytautas, prisitartinęs prie Lydos ir pamatęs, kad pilis labai sustiprinta, iš tolo pradėjo siausti Gardiną. Olesnickis, pamatęs, kad jo šnipus Vytautas apgavo, nakčia iš Lydos prasiskverbė į Gardiną. Vytautui to tik ir reikėjo: kitą naktį jis pasuko nuo Gardino ir apgulė Lydą.

Kad Jogailos vietininkas neatsiųstų kariuomenės ir iš Vilniaus, kunigaikštis skubėjo paimti pilį per kelias dienas. Darbas ėjo sparčiai, ir riteris Griežė nesigailėjo nei žmonių, nei pinigų. Tik vienas dalykas jį stebino: jis niekur nerado siųstų žvalgų, ir niekas nieko jam negalėjo pasakyti, ar yra apgultoje pilyje bajorienė Knystautienė su dukra, ar jos vėl kur nors išvežtos. Nieko negalėjo jam pasakyti ir belaisviai. Bet kai riteris Griežė pamatė ant sienų, pilies gynėjų tarpe, vieną savo siųstųjų Lydos bajorėlių, suprato, kad jis išduotas.

SPORTAS

Lietuvių Sporto Klubas pradeda futbolo pirmenybių sezoną draugiškėmis rungtynėmis:

Rugsėjo 8 d., 2 val. p. p. žaidžia prieš praėjusių metų Oberlygos meisterį N. Y. Hungarian S. C.;

Rugsėjo 15 d. 2 val. Lietuvių Sporto Klubas turi svečių, naująjį Oberlygą įkopusi Italų sporto klubą GULIANA.

Abėjos rungtynės įvyks mūsų aikštėje New Farmers Oval No. 2, Metropolitan Ave. and 69th Street, Middle Village, N. Y.

PARDUODAMA:

Parduodama labai nebrangiai bet labai gera sofa (kuria galima paversti lova dviem asmenims), tinkama salione pastatyti. Kreiptis telefonu NEvins 9-6958.

PARDUODAMA:

Middle Villate 2-jų butų namas, naujas šildymas už \$11,500. Woodside 2-jų butų namas, aliejaus šildymas, dideli butai. Kaina \$14,800. Grynais \$4,000. Kreiptis: JUOZAS GRABAU, 227 Bedford Avenue, Brooklyn 11, N. Y. ST 2-7524.

REIKALINGA

Jauna moteris prižiūri 5 metų mergytę, namuose, kuriose nėra motinos, turi mokėti bent kiek anglų kalbos. Tarnybai priimtina moteris su vienu vaiku. Kreiptis telefonu po 6 val. vak. HY 7-7403.

Lietuviai Advokatai

CLEMENT A. VOKET

(Vokietaitis)

41-40 74th STREET
Jackson Heights 73, N. Y.
Newton 9-6620

K. W. MICHELSON

87-14 111th Street
Richmond Hill 18, N. Y.
Virginia 6-6060

ST. BREDIS, Jr.

37 Sheridan Avenue
Brooklyn 8, N. Y.
APplegate 7-7083

A. J. WESLAN

16 Court Street
Brooklyn, N. Y.
TRiangle 5-6116

A. ANDRIUSKEVIČIUS

Laikrodininkas - Juvelyras
Didelis pasirinkimas
BRANGENYBIU
485 Grand Street
Brooklyn 11, N. Y.
Tel. EVergreen 4-2318ALL LANGUAGES
TYPEWRITER Co., Inc.Lietuviškos ir angliškos
rašomosios mašinėles
žemiausiomis kainomis:
Nuo \$30.00 ir t.t.Taip pat skaitėlavimo
mašinos, mimeografai ir
kiti raštinės reikmenys.
119 WEST 23rd STREET
NEW YORK 11, N. Y.
Tel. CHelsea 3-8086

KUN. ANTANO MILUKO ARCHYVO REIKALU

Kun. Antanas Milukas, turėjo ne tik gausią biblioteką, bet ir archyvą, kuriame buvo apstu medžiagos iš Aušros laikų.

Tą archyvą mačiusių teigimu, jame buvo beveik visų aušrininkų nuotraukos, jų laiškai ir rankraščiai, be to, kun. A. Miluko užrašai iš įvairiausių Amerikos lietuvių gyvenimo ir veiklos sričių. Kun. Antanui Milukui mirus, tas archyvas, esą, nėra dingęs, bet tik perėjo į kitų žmonių rankas, betgi dabartinio savininko, pavarde ir gyvenamoji vieta niekam nėra žinoma.

Ruošdamasis išleisti kun. A. Miluko monografiją, norė-

čiau joje paskelbti ir dabartinio archyvo savininko adresą ir pavardę. Juk tai labai svarbu! Gal būt, kada nors, bus rašoma lietuvių tautos kultūros istorija, o minėtame archyve autorius galėtų rasti tikrai vertingos, gausios medžiagos.

Be to, rašomajai kun. A. Miluko monografijai, trūksta autentiškos medžiagos. Labai prašau visų, kurie turi kun. A. Miluko fotografijų, laiškų ir kt. vertingos medžiagos neleistį supelėti, sunykti, bet (turimą medžiagą) perleisti arba paskolinti man. Jieškau taip pat Shenandoah leisto laikraščio Garsas Amerikos Lie-

tuvių bent vieno egz. Man svarbu gauti 1898 m. pradėtą leisti Dirva. Man reikalingas 1903 m. leistas žurnalas Dirva-Zinynas. Gal kas turi Žvaigždės komplektų? Padėkite surasti kun. A. Miluko anglų k. išverstą (kun. A. Jusačio) Lietuvos istoriją (History of the Lithuanian Nation).

Rašyti: Vladas Mingėla, 153 E. Parkhurst Pl., Detroit, 3, Mich.

Vladas Mingėla

Indėnai...

(Tęsinys iš 9 psl.)

buvo šakų šėtos. Nežiūrint to, kad klimato sąlygos buvo palankios auginti vaisius, jie išimtinai maitinosi gilėmis, daug laiko sugaišdami jas rinkti, lukštenti ir malti, ir dažnai jiems gresdavo bėdos. Gyvendami žuvingami pajūry, jie tik gilėmis maitindavosi.

Amerikos vidury, prerijose gyveno indėnai, kurie visam pasauliui žinomi kaip raudonodžiai, tai Sioux ir kitos giminės. Jie išnyko dėl dviejų priežasčių: buivolų medžiotojams ir federaliniams kareiviams užplūdus. Per šimtą metų užsitęsusių mūšių, kuriuos beveik visada jie laimėdavo kulkosvaizdžiai pagaliau nugalėjo strėles. Jie vertėsi vien iš buivolų medžioklės ir iki praeito šimtmečio šitų gyvulių bandos milijonais ganėsi prerijose. Kartais viena banda pro šalį bėgdavo be pertraukos keletą dienų. 1860 m. vienas amerikietis medžiotojas tvirtina matęs 40 mylių ilgumo bandą.

Kitą savaitę: Maži vaikai lydėdavo tėvus į medžioklę.

Lietuvių dėmesiui! NEWARKĖ ATIDARYTAS OFISAS SIUNTINIAMS GABENTI Į SSSR I UKRAINĄ, LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ IR KITUR

Siunčiame maisto produktus, naujus ir devėtas drabužius, medžiagas, vaistus ir t. t.

Siuntiniai išsiunčiami 48 valandų bėgyje.

Siuntėjui įteikiamas pašto pakvitavimas apie išsiuntimą. Siuntiniai pristatomi gavėjui 7-8 savaitių bėgyje. Siuntiniai, siunčiami oro paštu, pristatomi 7-10 dienų bėgyje. Siuntėjas gauna asmenišką gavėjo pakvitavimą.

Visi siuntiniai siunčiami su jau apmokėtu miltu.

PRISTATYMAS GARANTUOJAMAS

Siųskite siuntinius gimnietėms!

Ofisas atdaras kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vak.

Šeštadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. po piet.

Reikalaukite katalogų. Rašykite rusiškai arba angliškai.

Netoli Pensylvanijos gelžkelio stoties Newark.

314 MARKET ST.
NEWARK, N. J.
Mitchell 2-2452

(Siuntiniai persiunčiami su Parcels to Russia, Inc., leidimu)

PATI PATIKIMIAUSIA FIRMA SIUNTINIAMS
PERSIŪSTI Į SSSR, LIETUVĄ, LATVIJĄ,
ESTIJĄ, UKRAINĄ IR KITUS KRAŠTUS YRA

PARCELS TO RUSSIA, INC.

1530 BEDFORD AVE., BROOKLYN 16, N. Y.

Tel.: Ingersol 7-7272, Ingersol 7-6465

Pristatymas garantuojamas gavėjo parašu. Siuntiniai išsiunčiami skubiai.

MŪSŲ SKYRIAI:

NEW YORK CITY, 78 Second Ave.	Tel. ORchard 4-1540
DETROIT 12, MICH. 11601 Jos Campau Ave.	TOwnsend 8-0298
HARTFORD, CONN., 651 Albany Avenue	CHapel 7-5164
LOS ANGELES, CAL., 121 S. Vermont Ave.	DUnkirk 5-6550
PHILADELPHIA 23, PA. 832 North 7th Street	WA 3-1747
CHICAGO, ILLINOIS, 3741 W. 26th Street,	CR 7-2126
NEWARK, NEW JERSEY, 263 Market Street,	MA 2-6937

PARK FLORIST
MATTHEW MAZEIKA,
Savininkas

Gėlės pristatomos į bet
kurias pasaulio vietas.

80-15 JAMAICA AVENUE
(Skersai nuo Haven teatro)

WOODHAVEN 21, N. Y.
Tel. VIRginia 9-3112

MONTROSE FURNITURE & APPLIANCE Co., Inc.

SKELBIA DIDELI BALDŲ

IŠPARDAVIMA

VALANDOS: Nuo pirmadienio iki ketvirtadienio
tarp 9 val. ryto ir 8 val. vak.
Pentadieniais ir šeštadieniais
nuo 9 val. ryto iki 6 val. vak.

VISOJ ŠALYJE ŽINOMI BALDAI
PARDUODAMI SU
DIDŽIAUSIOMIS NUOLAIDOMIS

SUTAUPYSITE NUO 50 IKI 75%, PIRKdami PAS MUS

MATRACAMS 50% NUOLAIDA
MIEGAMŲJŲ KAMBARIŲ BALDAMS - 50%
VALGOMŲJŲ KAMBARIŲ BALDAMS - 50%
ĮVAIRIEMS STALAMS IR LEMPOMS - 50%
PAVYZDINIAMS BEI SMULKIEMS BALDAMS - 75%

KIEKVIENAS GERAS PASIŪLYMAS
NEBUS ATMESTAS

102 Manhattan Ave. Brooklyn 6, N.Y

E.Vergreen 8-0904-5

REPUBLIC WINE & LIQUOR STORE

MARIJONA IR JURGIS JOKUBAIČIAI
322 UNION AVENUE
BROOKLYN 11, N. Y.
Telefonas: E.Vergreen 7-2089

LAI DOTUVIU DIREKTORIAI

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNA AND NEW JERSEY
1601-3 SO. SECOND STREET, PHILADELPHIA, PA.
Telefonas: DEWey 4-5136

CHARLES J. ROMAN

(RAMANAUSKAS)
1113 MT. VERNON ST. PHILADELPHIA, PA.
Telefonas: POplar 5-4110

TINKAMIAUSIA VIETA ATOSTOGOMS

Geresnės, gražesnės ir patogesnės vietos vasaros atostogoms ir piknikams, kaip GREEN PAVILION prie puikaus Ronkonkoma ežero, niekur nerasite. Palangos smėlio paplūdimis, didelis restoranas, ilgas baras, erdvi salė šokiams bei pramogoms, aikštė automobiliams, įvairios sporto bei žaidimo priemonės pirmos rūšies maistas ir neribotas gėrimų pasirinkimas. The Green Pavillion savininkai, Petras ir Frances Cibuls, kviečia tautiečius ir jų organizacijas dabar užsisakyti datą bei laiką savo atostogoms, išskyloms bei piknikams.

THE GREEN PAVILION Lake Ronkonkoma, L. I.

(Tel. Ronkonkoma 9-4180)

ALLIANCE CRYSTAL COCKTAIL BAR
Kazys Bulvidas
Vienas iš gražiausių kabaretų mieste. Geriausios rūšies maistas, įvairiausi gėrimai. Vakarais muzika prie baro.
DU ORKESTRAI, FLOOR SHOW IR ŠOKIAI
80 St. Marks Place New York, N. Y.
(8th St. ir 1st Avenue) Telefonas: GRamercy 7-9765

Draudimo reikalais, taksų paruošimas, Notarinių dokumentų tvirtinimui, kreiptis į
JUOŽĄ ANDRIUSĮ
GENERAL INSURANCE BROKER - NOTARY PUBLIC
Uzpildomi federaliniai ir valstybės taksai, tvirtinami dokumentai ir atliekami visu rusiu draudimai: gyvybės, namu, baldų, automobiliu, bizniu ir t.t. Geras Patarnavimas.
87-09 JAMAICA AVENUE WOODHAVEN 21, N. Y.
Kasdien iki 8 v.v. Sest. iki 6 v.v. Tel. Virginia 7-4477

Visame New Yorke nerasite gražesnių ir patogesnių salių kaip
GRAND PARADISE
Ką nerengtumėte: koncertą, vestuves, prakalbas ar šokius -- salėse gali tilpti nuo 25 iki 2000 dalyvių. --
J. WEINSTEIN, Reikalų Vedėjas
320 GRAND STREET BROOKLYN 11, N. Y.
Telefonas: EVergreen 7-1123

WINTER GARDEN TAVERN, Inc.
BARAS- RESTORANAS * VYTAUTAS BELECKAS, Sav.
Salė vestuvėms, susirinkimams, parengimams.
1883 MADISON STREET BROOKLYN 27, N. Y.
(Prie Forest Ave. stoties, Ridgewoode) Tel. EV 2-9586

LIETUVIŠKI SŪRIAI
Lietuviški sūriai, gaminami Michigan valstybėje yra švieži nes jie atgabunami lėktuvais:
Petro Lisausko krautuvėje taip pat galite gauti lietuviškos Boston Baking Co. gamybos duonos, lietuviškų desrų ir šviežių, tiesiai iš fermos atvežtų kiaušinių.
Lisausko krautuvėje gaunami tik švieži produktai.
PETRAS LISAUSKAS
64-09 CLINTON AVENUE MASPETH, N. Y.
(Prie Maspetho Lietuvių baznyčia) Tel. TW 4-8087

MISIŪNŲ DEGTINĖS KRAUTUVĖ
RAY'S LIQUOR STORE
Juozas ir Izabelė Misiūnai, sav.
Didžiausias degtinės ir vyno pasirinkimas. Įvairiausios rūšies amerikoniški ir importuoti gėrimai.
103-55 LEFFERTS BLVD., RICHMOND HILL, N. Y.
Telefonas: Virginia 3-3544

BARAS IR RESTORANAS
JULIUS DAUGMAUDIS, Savininkas
Stiklinis baras. Viena gražiausių užėigų Brooklyne.
273 GRAND STREET BROOKLYN 11, N. Y.
Telefonas: EVergreen 4-9533

NORITE GEROS -- MENIŠKOS FOTOGRAFIJOS
Portreto, šeimos, vaikų, įvairių progų - vestuvių, krikštynų, gimtadienių, pobūvių ir pan. nuotraukų.
Jums geromis sąlygomis padarys
VYTAUTAS MAŽELIS
422 Menahan Street, Ridgewood, Brooklyn, N. Y.
Tel. HY 7-4677

GERIAUSIAS
INSURANCE ir REAL ESTATE
PATARNAVIMAS PAS
ORMAN & MICHELSON
110-04 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y.
Telefonas: VIRGINIA 6-1800

SCHUYLER SAVINGS and LOAN ASSOCIATION
of Kearny, N. J.
IŠTEIGTA 1924 m.
Julius Paknis, President
George Katilus, Vice-pres.
Peter W. Velevas, Ex. Mgr.
Joseph M. Belza, Treasurer
Mrs. S. Dasker, Asst. Sec'y
24 Davis Avenue
KEARNY, NEW JERSEY

Atdara kasdien, išskyrus šėbtadienius ir šventadienius, nuo 10 v. r. iki 3 v. p. Penktadienių vakarais nuo 6 iki 8:30.
MOKAMA 3
Kapitalas \$1,600,000

TONIKAS VIDURIAMS
Čia yra naminė gyduolė: mišiny sėklų, žolų ir sėklių. Ji vartojama arbatos formoje nuo šių ligų: skilvio nevirškinimo, inkstų (kidneys), odos išbėrimo, gerklės užkimimo, plaučių uždegimo, vidurių liuosavimo, puslės ligų, širdies supykimo, šturpuliavimo, peršalimo, dieglių, reumatizmo, bronchito, rožės, riemens ūginimo, galvos skaudėjimo, sąnarių gėlimo, ir nuo daugelio kitų vidurių ligų. Šios arbatos svaras kainuoja \$4.00.
ALEXANDER'S CO.
414 Broadway
South Boston 27, Mass.

J. Markiewicz AND SONS, INC.
Laidotuvių Direktorai
15 TRUMBULL STREET
New Haven, Connecticut
Telefonas: LOcust 2-9229

KARLONAS FUNERAL HOME
Lietuviams tarnauja daugiau kaip 20 metų.
280 CHESNUT STREET
New Britain, Connecticut
Telefonas: 9-1181

ŠAUTUVAI
Kas tik medžioklės sportui reikalinga, yra gaminama mūsų krautuvėje. Mes parūpiname leidimus. Taip pat siūnčiame šautuvus į Europą.
ZIRMO COMPANY
 146 Park Row
New York 7, N. Y.
Tel. REctor 2-0231

TRAUN'S BAR RESTORANAS IR BARAS
AUGUST TRAUN, Savininkas
N. E. Cor. 7th ir Dauphin Street, PHILADELPHIA, PA.
Telefonas: POplar 5-9785

HELEN POVILANSKIENE
Baras - Restoranas - Salė šeimyninėms pramogoms
158 GRAND STREET BROOKLYN 11, N. Y.
Telefonas: EVergreen 4-9737

M. AND Z. COLLISION WORKS
JULIUS MALDUTIS
Sulankstytų automobilių dalių ištiesinimas, pakeitimas naujomis, dažymas ir poliravimas
937 GRAND STREET BROOKLYN 11, N. Y.
(Tarp Morgan ir Bushwick Ave.) Tel. EVergreen 8-9794

Pajamų mokesčių, buhalterijos ir apdraudos reikalais kreiptis į --- **FRANK DIMAS**
764 CYPRESS AVENUE RIDGEWOOD 27, N. Y.
(Du bloka! nuo Myrtle Ave. stoties, Canarsie line)
Atdara kasd. nuo 3 v.p.p. iki 9 v.v. Sest. nuo 10 r. iki 6 v.v.
Telefonai: EV 1-4774, MI 2-4076

FIRE - AUTO - LIABILITY - BURGLARY - GLASS PLATE
ROBERT F. NARK
APDRAUDOS SPECIALISTAS
26 Court Street Brooklyn 1, N. Y. 700 Caroline Ave. N. Valley Stream, N. Y.
MAin 4-6400 VALley Stream 5-0783
LIFE - HEALTH - ACC. HOUSEHOLD - COMPENSATION

LIETUVIŲ PILIEČIŲ KLUBAS
Salės šokiams, vestuvėms ir kitokiems pobūviams prienamomis kainomis. Geriausi gėrimai pigiausiomis kainomis. Lietuviški maisto gaminiai.
Patriotiniu organizacija susirinkimams patalpos nemokamai. Visais reikalais kreiptis į klubo vedeja V. E. MIKALAUSKA.
280 UNION AVE BROOKLYN, N. Y.
Telefonas: EVergreen 4-9672

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
JUOZAS GARŠVA
231 BEDFORD AVENUE BROOKLYN 11, N. Y.
KOPLYCIA LAIDOTUVEMS Tel. EVergreen 8-9770

STEPHEN AROMISKIS
(ARMAKAUSKAS)
423 METROPOLITAN AVENUE BROOKLYN, N. Y.
KOPLYCIA LAIDOTUVEMS Tel. EVergreen 7-4335

MATHEW P. BALLAS FUNERAL HOME
MATHEW P. BALLAS ALB. BALTRUNAS-BALTON
Direktorius Reikalų Vedėjas
660 GRAND STREET BROOKLYN, N. Y.
NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

SHALINS FUNERAL HOME
F. W. SHALINS, Jr. J. B. SHALINS
84-02 JAMAICA AVENUE WOODHAVEN, N. Y.
KOPLYCIA LAIDOTUVEMS Tel. Virginia 7-4499

AUGUST P. GUSTAS, Inc.
AUGUST P. GUSTAS, Prezidentas
354 MARCY AVENUE BROOKLYN, N. Y.
KOPLYCIOS SUTEIKIAMOS IR KITUR Tel. EVergreen 7-4774

ROGERS FUNERAL HOME
P. RADZEVICIUS, Direktorius
410 METROPOLITAN AVENUE BROOKLYN 11, N. Y.
Telefonas: STagg 2-4409

Visi šie laidotuvių direktoriai išnuomoja automobilius įvairiems reikalams.

New Yorkas ir Apylinkė

**PRAMOGOS IR
SUSIRINKIMAI**

Adv. S. Briedis, žinomas vietos veikėjas, dabar yra "dvi-gubas senelis", nes jo sūnus Roger Steponas Briedis su žmona neseniai susilaukė antrosios dukrelės.

Dr. Vytautas Avižonis, Bay Shore, L.I., su žmona ir dukrele Giedre, automobiliu išvyko į daktarų konvenciją, Chicago, Ill. Pakeliui aplankys gimines ir draugus.

A. M. Augūnienė, E. Islip, L. I., lankėsi pas sūnų Julijū Augūną, Foxboro, Mass. Ta proga Augūnienė dalyvavo antrojo vaikaičio krikštynose.

St. Mackevičius, Air France linijos pareigūnas, siunčia linkėjimus iš Danijos.

Julė M. Rasteniene, žinoma Baltimorės veikėja, buvo nvykusi aplankyti motinos, p-nios Baltrukonienės ir giminių bei draugų Clevelande.

F. Vaitukaitienė ir **K. Patapienė** yra išvykusios atostogų į Daytona Beach, Florida.

M. Slapšys, vietos veikėjas, mums rašo, kad Yellowstone State Park, Wyoming, "yra gražiau ir įdomiau, negu kas nors gali įsivaizduoti."

M. Aleksiejienė, ilgametė Vienybės skaitytoja, rugsėjo 1 d. išskrido kelioms savaitėms pas žentą ir dukterį Alendikus Floridoje. Išvykdama, Aleksiejienė Vienybės agentui Krunkliui pamokėjo prenumeratą ir dar paaukojo keletą dolerių laikraščio reikalams.

Dr. Jonas Valukas, Huntington, L. I., lydima A. M. Augūno, aplankė dr. Vytautą Avižonį ir jam palinkėjo laimingos kelionės į daktarų konvenciją. Taip pat lankėsi dr. V. Kanauka iš Brooklyn, N. Y.

Bladas Jankus iš Center Port, L. I., pardavė savo taverną ir laikinai apsigyveno Huntington Beach, L. I. Žadėjo važiuoti žiemoti į Florida, bet staiga susirgo jo žmona, kurią teko nugabenti į ligoninę. Linkime Jankienei, kuri dabar jau namie, greitai pasveikti.

Vera Jomantienė, ilgametė Vienybės skaitytoja, siunčia linkėjimus iš Augusta, Maine, kur dabar vasaroja. Žiemos Jomantienė kasmet praleidžia St. Peterburg, Floridoje.

Jurgis Šliakys, C. Islip, L. I., ilgokai sirguliuavęs, dabar jau baigia sveikti.

Dr. A. Gerutis, Lietuvos diplomatinės tarnybos pareigūnas, po keleto mėnesių viešėjimo Amerikoje, grįžo į Europą. Pasiekęs Bonną, vakarą Vokietijos sostinė, Gerutis atsiuntė mums linkėjimus.

Edv. Šulantis, Chicagos Draugo redakcijos štabo narys, brooklyniečio Albino Sakalo lydima, aplankė Vienybės įstaigą. Paviešėjęs New Yorke, svečias išvyko į Niagara Falls, N. Y.

Inž. J. C. Baltus, nvykęs su žmona į Menderių ūkį White Sulphur Springs, N. Y., atsiuntė Vienybei linkėjimus.

Demonstracija New Yorke

Rugsėjo 8 d. pavergtų tautų draugai renkasi didžiulei demonstracijai prie Jungtinių Tautų, nes rugsėjo 10 d. susirenka Jungtinės Tautos specialiai sesijai svarstyti raportą Vengrijos reikalais.

New Yorke visuomenė norėdama pareikšti savo supratimą trąginga Vengrijos būkle ir kartu pakelti balsą už laisvinimą pavergtųjų į Jungtinių Tautų narius renkasi tai demonstracijai.

Ligtuviai toje demonstracijoje kviečiami gausiai dalyvauti.

Demonstracija įvyksta rugsėjo 8 d. 3 val. po piet. Demonstracijos reikalus tvarko dr. Fabian, 131 Riverside Dr., New York.

K. Kraučiuonas, dainininkas, veikėjas ir vienybietis, po sėkmingų operacijų ligoninėje, jaučiasi tiek sustiprėjęs, kad jau du kartus aplankė Vienybės įstaigą.

V. Vaitkus, Spaudos knygyno savininkas Waterbury, buvo atvykęs į New Yorką ir aplankė Vienybės įstaigą. Svečias pasakojo, kad dabar Waterbury labai mėgiama Waterbury ir todėl prašė jos padidintą skaičių siuntinėti pardavimui.

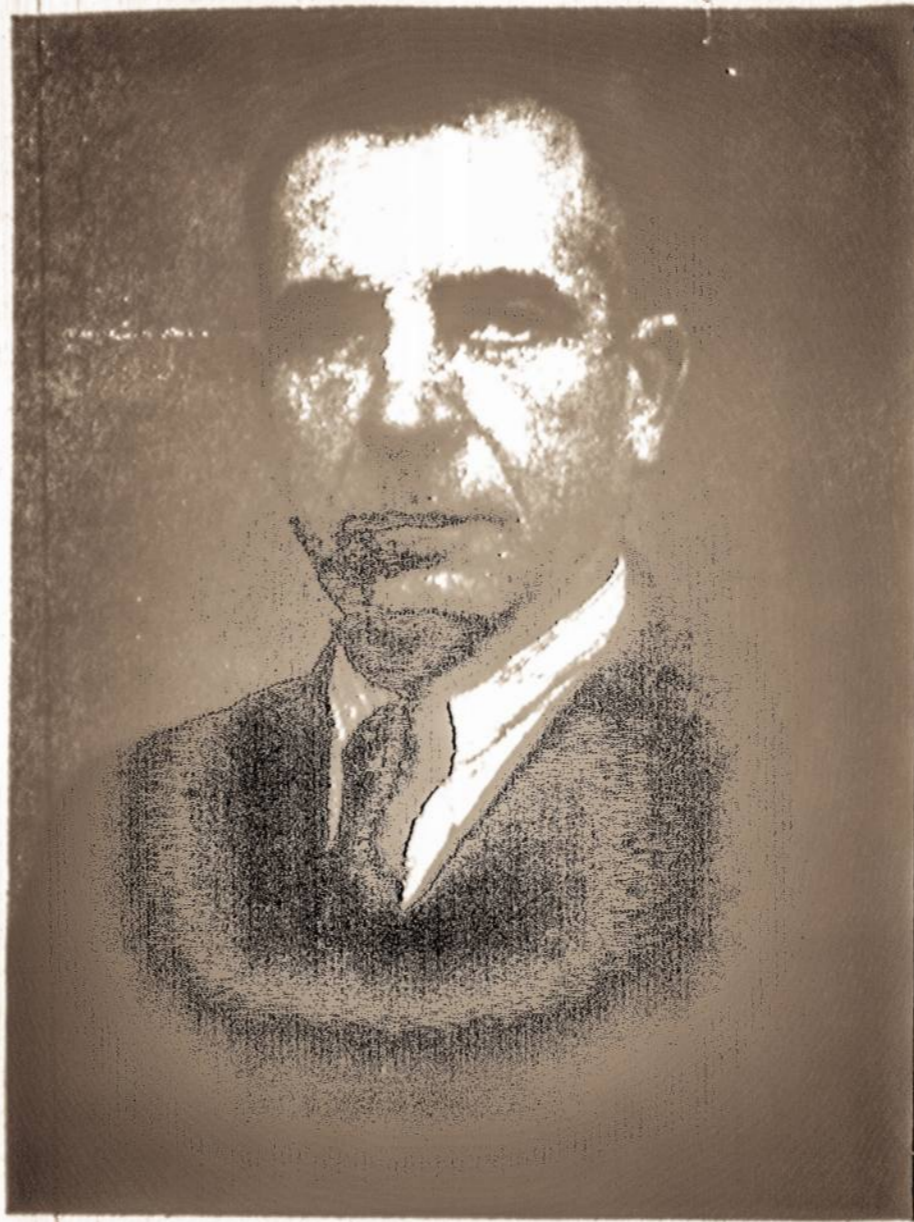
J. Vasiliauskas, žinomas scenos darbuotojas iš Bostono su žmona apie savaitę viešėjo New Yorke.

A. Matulis, Maspetho Lietuvių Pli. Klubo pirmininkas, kartu su valdyba ir nariais, dabar rūpinasi klubo salės įrengimu.

Ann Povell, jaunoji adv. Roy Povell-Povilauskos žmona, dėkodama Vienybės redaktorui už eitas "Master of Ceremony" pareigas vyro tėvų suruoštoje sutiktuvių puotoje, rašo, kad ji rimtai pradėjusi mokytis lietuviškai.

Pranas Rimkus, mūsų bendradarbis iš Oakland, Cal., praneša, kad neseniai mirė jo brolis Tadas, gyvenęs Rio de Janeiro, Brazilijoje. Tai jau antra skaudi mūsų bendradarbio nelaimė, nes praeitais metais mirė jo brolis Kalifornijoje. Mūsų užuojauta.

N. Kudarauskas, Worcesterio bizniejus, buvęs Vienybės skaitytojas, rugpjūčio 17 d. rastas negyvas savo namuose, North Oxford, Mass. Skroimas parodė, kad vėlionis nusiūnėdijo. Buvo 67 m. amžiaus.

Pranas Mačiulis, kuris su šeima -- žmona ir dukra -- atvyko į šią šalį 1949 m., yra vienas iš ryškesnių pavyzdžių, kaip mūsų naujieji ateiviai sugeba įsikurti. Pradžioje dirbęs įvairius darbus, neišskiriant net lėkščių plovimo, Mačiulis New Yorke nusipirko salūno biznį, kuris jam duoda gražaus pelno. Iš viso šis buvęs Pustijos caro armijos karininkas, vėliau Lietuvos kariuomenės savanoris kūrėjas, pulko vado padėjėjas, kovojęs su bolševikais, lenkais ir bermontininkais, Zemės ūkio Ministerijos agronomas, pieninių organizatorius, Vilkaviškio miesto burmistras ir t. t., yra gyvas įrodymas, kad lietuvis inteligentas gali prisitaikyti visokioms gyvenimo sąlygoms. Šia proga verta pažymėti, kad Pranas Mačiulis nuo pat atvykimo į Ameriką skaito Vienybę, yra jos didelis bičiulis ir neseniai jos reikalams paaukojo šimtą dolerių.

RADIJO PIKNIKAS

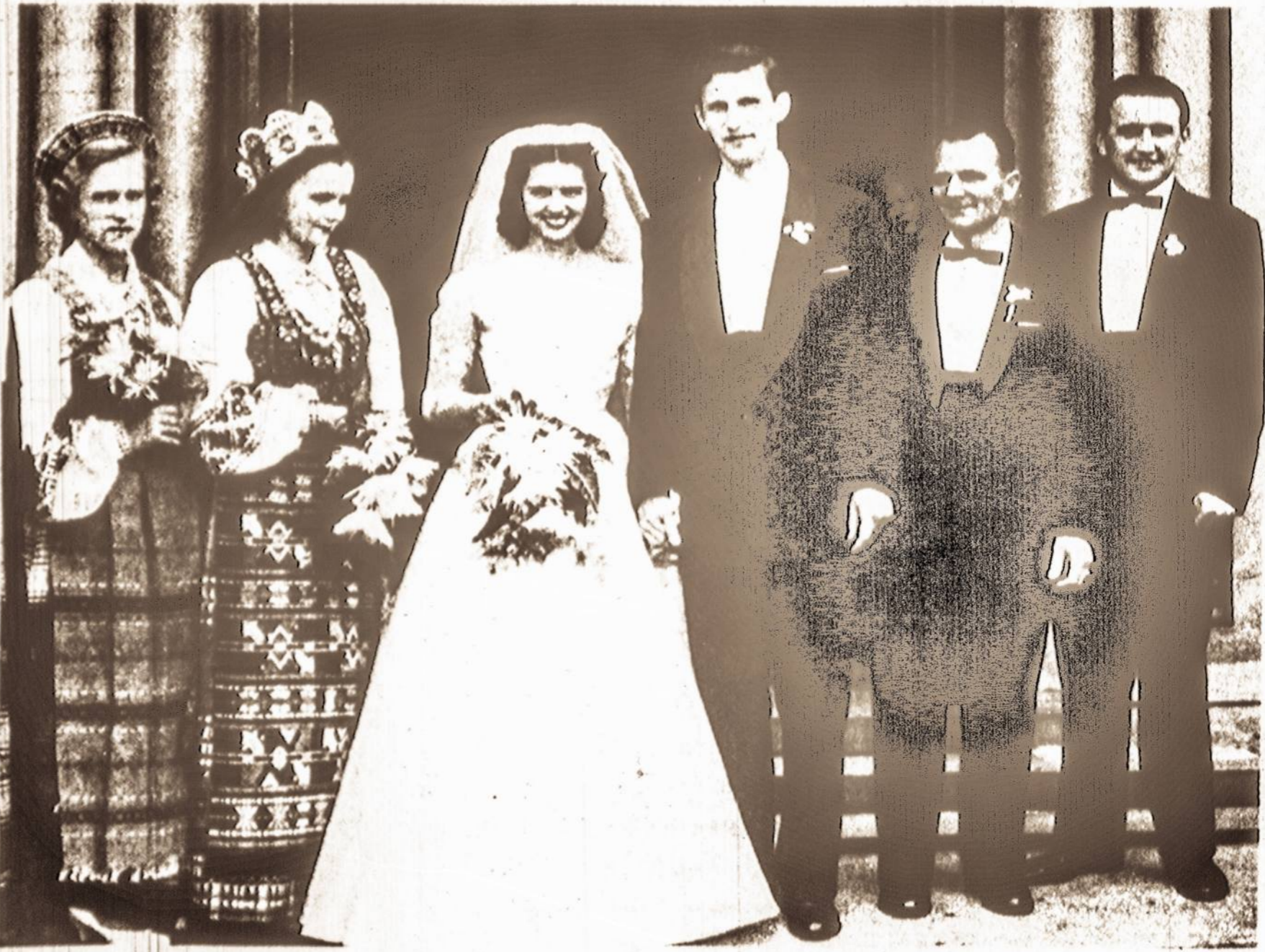
Rugsėjo 8 d., sekmadienį, Royal Gardens Parke ir salėje, 990 E. Hazelwood Ave., Rahway, N. J., įvyks "Lietuvos Atsiminimų" Radijo piknikas. Programoje: "Linksmieji Broliai", karališkos šeimos rinkimai, šokimo kontestai, laimėjimai ir kitokios įvairenybės. Gros garsusis Johnny Bud orkestras. Pikniko pradžia 1 v. p. p. Įėjimas 1 dol. Piknikas įvyks bet kokiam orui esant.

GYDYTOJŲ DĖMFSUI

Reikalingas akių specialistas, kuris norėtų perimti čionykščio daktaro praktiką ar susitarti bendrai kurį laiką praktikuoti. Perimant praktiką, 12 kambarių gyventi su ofisu, namą, galima labai prieinamai nupirkti ar nuomoti, su baldais ir įrengimais, arba be nieko. Dabar čionai praktikuoja akių gydytojas, bet vieta tiktų ir generaliniam medicinos praktikantui.

Rašykite ar skambinkite:
A. M. AUGŪNAS
9 Manistee La., E. Islip, L.I.
Telefonas: Juniper 1-5269

A. Miklinevičius, 41 m. amžiaus Waterburiū lietuvis, kaip praneša Kazys Kulas iš New Jersey, neseniai užsimušė skrisdamas dvimotoriniu lėktuvu. Nelaimė įvyko, lėktuvui atsimušus į kalną.

Rugpjūčio 31 d. Brooklyne susituokė Regina Ingelevičiūtė su Kęstučiu Kudžma. Nuotraukoje iš kairės: A. Kanaukaitė, M. Ingelevičiūtė, nuotaka Regina su jaunikiu Kęstučiu, F. Mockaitis ir dr. V. Vygantas.

V. Maželio nuotrauka

Motiejaus nuotyčiai

